

Birleştirilmiş Sınıflarda Metin İşleme Sürecinin Değerlendirilmesi *

*Gizem UTLU***
*Mustafa Onur KAN****

Öz

Bu araştırmanın amacı, Türkçe dersi metin işleme sürecinin hazırlık, anlama, zihinde yapılandırma, kendini ifade etme, ölçme ve değerlendirme aşamalarına dair birleştirilmiş sınıflarda yapılan etkinlikleri, karşılaşılan zorlukları ve önerileri belirlemektir. Durum çalışması olarak tasarlanan araştırmada veriler iki kaynaktan elde edilmiştir. İlki, araştırmacının öğretmenlik yaptığı 16 öğrencili birleştirilmiş sınıfa (3. ve 4. sınıf) dair 14 hafta boyunca topladığı araştırmacı notları; ikincisi ise birleştirilmiş sınıflarda görev yapan 20 sınıf öğretmeninden elde edilen Türkçe Dersi Metin İşleme Sürecine İlişkin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu verileridir. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme sonuçlarına göre öğretmenler; birleştirilmiş sınıfta bu süreci uygularken zaman sıkıntısı yaşadıklarını, materyal eksikliklerinin olduğunu, programın birleştirilmiş sınıflara uygun olmadığını ve öğrencilerin iki dilli olmasından kaynaklı sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmacı notlarından elde edilen sonuçlar görüşme formlarından elde edilen sonuçlar ile benzerlik göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretim programı, Türkçe dersi, metin işleme süreci, birleştirilmiş sınıf

Assessment of Text Processing Process In Multigrade Classes

Abstract

This research aims to determine suggestions, the encountered difficulties, activities in multigrade classes regarding the stages of preparation, comprehension, structuring in mind, self-expression, assessment and evaluation in Turkish lesson text processing process. In this research designed as a case study, the data was obtained from two sources. First, notes of the researcher that was obtained in 14 weeks on the multigrade class of 16 students (3rd and 4th grades) where the researcher work as a teacher; second is the data of semi-structured interview form regarding Turkish lesson text processing process, collected from 20 primary school teachers. Descriptive analysis technique was used in the analysis of the obtained data. According to semi-structured interview results, while text processing process in multigrade classes, teachers stated that they had time difficulties, material deficiencies, and the program was not suitable for the multigraded classes. They also indicate that in this process teachers had problems due to the students' being bilingual. The results obtained from the researcher notes are similar to those obtained from the interview forms.

Keywords: Curriculum, Turkish lesson, text processing process, multigrade class

Giriş

Dil, insanların birbirleriyle iletişim kurabilmeleri, anlaşabilmeleri için gerekli temel araçtır. Duygu ve düşüncelerin aktarılmasında, insanların birbirleri ile kaynaşmalarının sağlanmasında ve en

* Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, gizemuutluu@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-2576-0626

***Doç. Dr., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Hatay, mokan@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-8319-0791

önemlisi toplum kavramının oluşmasında en güçlü unsur dildir. Dil zihinde oluşan, düşünemeyeceğimiz kadar çok yönü bulunan, farklı açılardan bakınca başka başka özellikleri beliren, birçok gizemini hala çözemediğimiz büyümlü bir varlıktır (Aksan, 2000). Türkçe öğretiminde temel dil becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Bireyin yaşadığı toplumu en iyi şekilde anlayabilmesi, sağlıklı iletişim kurabilmesi, sosyal kültürel faaliyetlerden verimli biçimde yararlanabilmesi ve en önemlisi geleceği ile ilgili planlar kurup gerçekleştirebilmesi için temel dil becerilerini kazanması gerekmektedir. Türkçe öğretiminde, temel işlev ve amacına ulaşmasında bazı problemler yaşanmaktadır (Atasever, 2012). Bu problemlerden birkaçını birleştirilmiş sınıflardaki dil problemi, imkân azlığı, zaman sıkıntısı gibi sorunlar oluşturmaktadır.

2018 Türkçe İlkokul Programı'nda(MEB) Türkçe dersinde kazandırılacak temel dil becerileri dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine dayanır. Programda bu becerilerin bilgi odaklı olmaktan çok öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik olması gerektiği vurgulanmaktadır. Dilin etkili bir biçimde kullanımı, bu becerilerin bir bütün olarak geliştirilmesine ana dili dersinin bilgi aktarım dersi olarak değil beceri kazandırma dersi olarak görülmesine bağlıdır (Temizyürek ve Balcı, 2006:1). Aynı zamanda dil becerilerinin kazandırılmasında öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşüncelerini, etkili iletişim kurabilmelerini, Türkçeyi etkin ve düzgün kullanabilmelerini sağlayacak öğrenme ilkeleri benimsenmelidir.

Alanyazında, Alkan'ın (2009) çalışmasında metin işleme sürecine dair öğretmenlerin bilgi düzeyleri, dersi uygulama biçimleri, öğretmen ve öğrenci görüşleri değerlendirilmiştir. Calp'ın (2013) yaptığı çalışmada Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği son sınıf öğrencileri ile görev yapan sınıf öğretmenlerinin metin işleme sürecine ilişkin bilgi seviyeleri karşılaştırılmıştır. Coşkun, Balcı, Arısoy'un (2010) çalışmalarında sınıf öğretmeni adaylarının metin işleme sürecinin anlama aşaması için hazırladıkları metinler değerlendirilmiştir. Göçer (2015), araştırmasında metin işleme sürecinde yapılan sözcük öğretiminin öğrencilerin kelime hazinesini geliştirmedeki önemi değerlendirilmiştir. Metin işleme sürecine ilişkin yapılan çalışmalar dışında birleştirilmiş sınıflarda bu sürecin değerlendirilmesine yönelik çalışmanın olmayışı çalışmamızın hazırlanmasında etkili olmuştur.

Bu araştırmanın amacı, Türkçe dersi metin işleme sürecinin hazırlık, anlama, zihinde yapılandırma, kendini ifade etme, ölçme ve değerlendirme aşamalarına dair birleştirilmiş sınıflarda yapılan etkinlikler, karşılaşılan zorluklar ve önerileri belirlemektir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması şeklinde tasarlanmıştır. Bir ya da birkaç durumun derinlemesine araştırılarak o duruma ilişkin etkenlerin durumu nasıl etkilediğini ve durumdan nasıl etkilendiklerini ortaya koyan çalışmalara durum çalışması denir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Çalışma grubu

Araştırmada veriler iki kaynaktan elde edilmiştir. İlki, araştırmacının öğretmenlik yaptığı birleştirilmiş sınıfa (Serinpınar Nezahat Avni Kulen İlkokulu'nda eğitim gören 3-4. Sınıf birleştirilmiş sınıf) dair topladığı araştırmacı notları; ikincisi ise Türkçe Dersi Metin İşleme Sürecine İlişkin 20 birleştirilmiş sınıf öğretmeni ile yapılan Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formlarıdır. Söz konusu sınıf öğretmenleri, Siirt Şirvan ilçesinde birleştirilmiş sınıflarda görev yapmaktadır. Araştırmaya katılan 20 öğretmenin 12'si kadın, 8'i erkektir. Görüşme yapılan öğretmenlerin hepsi Eğitim Fakültesi mezunudur. Öğretmenlerin 5'inin 4-7 yıl, 11'inin 3 yıl ve 4'ünün 2 yıl mesleki deneyimleri bulunmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, 2018 Türkçe Öğretim Programında öngörülen metin işleme sürecinin birleştirilmiş sınıflarda uygulanmasının değerlendirilmesine ilişkin iki şekilde veri toplanmıştır. İlki

Birleştirilmiş Sınıflarda Metin İşleme Sürecinin Değerlendirilmesi

metin işleme sürecine ilişkin araştırmacı notları, ikincisi ise metin işleme sürecine ilişkin görüşme formlarıdır.

Metin İşleme Sürecine İlişkin Araştırmacı Notları

Araştırmacının kendi gözlemleri ve tepkilerini yansıtan notlara araştırmacı notu denir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmacı notlarının oluşturulmasında metin işleme sürecinin 5 ana aşaması ve 30 alt aşamasına yönelik bir şablon kullanılmıştır. Söz konusu araştırmacı notları, birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenin 14 hafta boyunca metin işleme sürecini ve aşamalarını sınıf ortamında nasıl uyguladığını anlatmasına ve kendini gözlemlemesine yöneliktir. Araştırmacı notlarının oluşturulmasında temel alınan şablonda öğretmenin, uygulama esnasında yaptığı çalışmalar, yapılan çalışmaların sürece olumlu etkisi, bu süreçte karşılaşılan zorluklar ve öneriler belirlenmiştir. Çalışmada, araştırmacı notlarının oluşturulduğu sınıf mevcudu 16'dır. Araştırmacı notlarının oluşturulmasında temel alınan şablon ile ilgili Türkçe eğitimi alanında uzman iki öğretim üyesinden görüş alınmıştır.

Metin İşleme Sürecine İlişkin Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu

Bu form metin işleme sürecinin beş aşamasına ilişkin sorulardan oluşmaktadır. Formda bulunan soruların amacı birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin metin işleme sürecinin aşamalarında nasıl etkinlikler yaptıklarını, ne tür zorluklar yaşadıklarını ve yaşadıkları zorlukları aşmak için neler önerdiklerini ortaya koymaktır. Söz konusu form, Türkçe eğitimi alanında uzman iki öğretim üyesine sunulmuş ve dönütler dikkate alınarak forma son hâli verilmiştir. Türkçe dersi metin işleme sürecine ilişkin öğretmen görüşme formu 9 okulda görev yapan 20 birleştirilmiş sınıf öğretmenine uygulanmıştır.

Verilerin Çözülmesi

Türkçe dersi metin işleme sürecine ilişkin araştırmacı notları ve yarı yapılandırılmış görüşme formlarından elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Betimsel analiz, bir araştırma konusu ile ilgili verilerin daha önceden belirlenmiş temalar altında özetlenmesi, yorumlanması ve okuyucuya betimlenmesini içeren bir analiz türüdür (Mallı, 2019). Betimsel analiz yöntemi ile araştırmacılar bireylerin, grupların ya da fiziksel ortamların özelliklerini özetler (Büyüköztürk vd., 2016). Bu analiz türünde veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre şekillenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Araştırmanın inandırıcılığını sağlamak amacıyla uzman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Nitel veri çözümleme ve Türkçe eğitimi alanında uzman bir öğretim üyesi ile değerlendirme toplantısı yapılarak görüşme formlarından elde edilen verilere dair görüş birliği sağlanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde; birleştirilmiş sınıflarda metin işleme sürecinin değerlendirilmesine ilişkin öğretmen görüşleri ve araştırmacı notlarının¹ sonuçları değerlendirilmiştir.

Araştırmacı Notlarından Elde Edilen Bulgular

HAZIRLIK

Hazırlık aşaması ve alt aşamalarına ilişkin araştırmacı notlarından elde edilen bulgular bu bölümde gösterilmektedir.

1. Ön Hazırlık

1.1. Öğretmenin Hazırlığı

Öğretmen hazırlığında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

- Metne uygun afiş, resim ve materyal hazırlandı. (F2, F3, F6, F7)
- Konulara uygun şiirler, videolar hazırlanıp sınıfta dinletildi. (F2, F4, F5)
- İşlenecek metin evde okuyup incelendi. Yapılacakların planı hazırlandı. (F2, F1)

¹ Bu bölümde F, araştırmacı notlarının oluşturulduğu formların kısaltması olarak kullanılmıştır.

• İşlenecek metne başlamadan önce öğrencilere ön hazırlık olabilecek basit bir metin oluşturuldu.(F3,F6)

- Öğrencilerin drama yapabileceği ortam oluşturuldu.(F7)
- Sınıfa eski ve yeni ciltli kitap örnekleri getirildi.(F4)
- Metinle ilgili bilmece hazırlandı.(F1)
- İşlenecek metin bilgisayardan öğrencilere dinlettirildi.(F5)

Öğretmenin, hazırlık aşamasında yaptığı çalışmaların sürece olan olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:

• Planlı hareket edilmesini sağladı.(F2,F4,F6)

• Hazırlanan görseller öğrencilerin dikkatini çekti ve öğrenciler bilmedikleri kavramları görsellerde görme imkanı buldu.(F2,F3,F7)

• Derse hazırlıklı gitmek sınırlı olan sürenin daha hızlı ve verimli kullanılmasını sağladı.(F1,F2,F6)

- Öğrenciler ön bilgiye sahip oldu.(F3,F4,F5)
- Afiş, resim ve görseller öğrencilerin öğrenmelerini somutlaştırdı.(F7,F2,F3)
- Okuma ve dinleme kurallarını öğrenmelerine yardımcı oldu.(F5)
- Materyaller metni anlamalarını kolaylaştırdı.(F6)
- Hazırlanan bilmece öğrencilerde merak uyandırdı.(F1)

Öğretmenin ön hazırlık aşamasında karşılaştığı zorluklar aşağıda sunulmuştur:

• Materyal eksikliğinin olması.(F3,F4,F5,F6)

• Plan yaparken fazlaca zaman ve enerji harcanıyor.(Plan her iki sınıf için ayrı ayrı hazırlanıyor)(F2,F3,F6)

• Birleştirilmiş sınıflar için hazırlanan bir öğretim programı olmadığından yapılan planlar sınıfta tam olarak uygulanmıyor.(F1,F2)

• Okulda projeksiyon, akıllı tahta ve internetin olmaması. İnternetimin köyde çekmemesi.(F5,F7)

- 3.sınıflarla aktif çalışma yapılırken, 4.sınıfların konsantre sorunu yaşaması.(F1)

• Bir sınıf öğretmenli ders yaparken, diğer sınıfın ödevli ders yapması öğrencilerde dikkat dağınıklığına sebep oluyor. Öğrenciler konudan uzaklaşıyor.(F2)

- Zaman sıkıntısı yaşanıyor. Dersin süresi yetmiyor.(F3)
- Sınıfın kalabalık olması.(F4)
- Her iki sınıf için ayrı ayrı materyal hazırlanması.(F6)
- Hazırlanan materyallerin sınıfın fiziksel yapısı yüzünden verimli kullanılmaması.(F4)

Öğretmen, ön hazırlık aşamasında karşılaştığı zorlukların yaşanmaması için şu önerilerde bulunmuştur:

• Birleştirilmiş sınıflar için ayrı bir program hazırlanması ve öğretmenin yapacağı hazırlıkların daha verimli ve uygulanabilir olmasını sağlayacaktır.(F1,F2)

• Köy okullarına ayrılan ödenekler artırılıp materyal yardımı yapılırsa eksiklikler giderilebilir.(F4,F5)

- Aktif çalışmalarda her iki sınıfta etkinliğe katılabilir.(F1)
- Öğretmenli-ödevli derslerin planı ayrıntılı yapılmalıdır.(F2)
- Sınıflar birleştirilmiş sınıfa uygun olarak yapılmalıdır.(F3)
- Birleştirilmiş sınıf öğretmenleri için öğretmen kılavuz kitapları hazırlanabilir.(F6)
- Köy okullarına internet bağlantıları sağlanabilir.(F7)

Öğrencinin Hazırlığı

Öğrencinin hazırlığı aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

• Öğrencilerden işlenecek konunun araştırılması, ders araç-gereçlerini derse başlamadan hazırlamaları ve etkinliklere uygun materyal getirmeleri istendi.(F3,F4,F6,F7)

• Öğrencilerden renkli oyun toplarıyla ilgili görseller incelemeleri ve sınıfa getirmeleri istendi.(F1)

• 3.sınıf öğrencilerinden oynadıkları oyunları sporla bağdaştırmaları,4.sınıf öğrencilerden de evdeki kitaplarının listelerini yapmaları istendi.(F2)

Birleştirilmiş Sınıflarda Metin İşleme Sürecinin Değerlendirilmesi

- Öğrencilere performans ödevi verilir o ödevi nasıl ve ne şekilde yapacakları anlatıldı.(F5)

Öğrencinin hazırlığı aşamasında yapılan çalışmaların sürece olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir.

- Öğrencilere araştırma yapma, öğrenmeyi öğrenme ve günlük hayatla ilişkilendirme becerilerini kazandırdı.(F3,F5,F7)

- Öğrencilerin hazırlıklı gelmesi kısıtlı olan zamanı daha verimli geçirilmesini sağladı.(F3,F4,F6)

- Öğrenciler işlenecek metni daha rahat anlamlandırdı.(F2,F4)

- Öğrencilerin kendi yaptıkları gözlemler ve çalışmalar öğrencileri derste daha aktif kıldı.(F1)

- Öğrencilerin yaptıkları okumalar Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmalarını sağladı.(F5)

- Derse başlamadan yapılan hazırlıklar derste yaşanılacak dikkat dağınıklığını önledi.(F6).

Öğrencinin hazırlığı aşamasında öğretmenin karşılaştığı zorluklar aşağıda sunulmuştur:

- Ailelerin ilgisizliği, yaşadıkları köyün şartları, maddi olanaksızlıklar, öğrencilerin bahçede çalışması gibi sebeplerden dolayı her öğrencinin derse hazırlıklı gelememesi.(F3,F4,F5,F6)

- Kısıtlı olan zamanın, öğrencilerin karşılaştıkları zorluklarda öğretmenin rehberlik etmesini engellemesi bu sebeple öğrencilerin performans ödevlerini eksik ya da yanlış yapması.(F5,F7)

- İki sınıfın bir arada olup, etkinliklerinin farklı farklı olması(F6,F7)

- Her öğrencinin tek tek yaptığı gözlemleri incelemek ve dinlemek zaman sıkıntısı yaratmaktadır.(F1)

- Ders kitaplarındaki metinlerin öğrencilerin yaşam tarzlarından uzak olması, metnin çocukların zihninde tam oturmaması.(Örnek buz pateni) (F2)

Öğrencinin hazırlığı aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması için şu öneriler de bulunulmuştur:

- Her iki sınıf göz önünde bulundurularak zaman çok iyi planlanmalıdır.(F1,F2)

- Okul –aile işbirliği içinde hareket etmelidir.(F4,F6)

- Ders kitaplarındaki metinler her türlü yaşantıya uygun hazırlanmalıdır. Metin öğrencinin zihninde şekillenmiyorsa öğretmen kendi sınıf ortamına, yaşantı şekline göre metni değiştirmelidir.(F2)

- Performans ödevi her iki sınıfa aynı anda verilirse öğretmen süreci daha rahat kontrol edebilir.(F5)

- Birleştirilmiş sınıflara özel öğretmen kılavuz kitapları hazırlanmalıdır.(F7)

ZİHİNSEL BULGULAR

Ön Bilgileri Harekete Geçirme

Ön bilgileri harekete geçirme aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

- Öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek sorular soruldu.(F1,F3,F4,F5,F6,F7)

- Öğrencilere metnin konusuyla ilgili şiir okutulup, şiirle ilgili öğrencilerin konuşması sağlandı.(F2,F3)

- Öğrencilere video hazırlanıp, videonun yorumları istendi.(F2)

- Öğrencilere bildikleri ve sınıfta oynamaya uygun olan bir oyun oynatıldı.(F5)

- Öğrencilerden resim çizmeleri istendi.(F7)

Ön bilgileri harekete geçirme aşamasında, öğretmenin yaptığı çalışmaların sürece olan olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir.

- Öğrencilerin ön bilgilerinden yararlanılarak ders işlenmesi öğrencilerin daha rahat anlamlandırmasını ve ilişki kurmasını sağladı.(F3,F4,F5,F6,F7)

- Ödevli-öğretmenli ders planının önceden yapılması dersin daha verimli geçmesini sağladı.(F3,F5)

- Soru cevap şeklinde ilerlenmesi zaman açısından hızlanılmasına yardımcı oldu(F1).

- Her öğrenci derse katılma, fikrini söyleme fırsatı buldu.(F2)
 - Yapılan etkinlikler öğrencilerin hayal güçlerini geliştirdi.(F7)
- Ön bilgileri harekete geçirme aşamasında karşılaşılan zorluklar aşağıda sunulmuştur:
- Her öğrencinin ön bilgilerini harekete geçirecek zaman ve fırsat sağlanamadı.
(F1,F3,F4,F7)
 - Ödevli ders yapan grupta dikkat dağınıklığı sorunu yaşandı(F2,F3,F5)
ÖRNEK:3.sınıflar video izlerken, şiir okuyan 4.sınıfların da dikkati videoya kaydı.4.sınıflar da video ile ilgili yorum yapmak istedi. Sürekli araya girilip uyarı yapılmak zorunda kalındı.
 - Küçük yaş gruplarının derse katılması için epey çaba sarf edildi. Onlara ayrılan vakit büyük yaş gruplarına ayrılamadı.(F6,F7)
 - Hazırlanan plan uygulanamadı.(F6)
 - Öğrencilerin aralarında seviye farklı olması ve ön bilgilerin birbirinden farklı olması.(F4)
- Öğretmen, ön bilgileri harekete geçirme aşamasında karşılaştığı zorlukların yaşanmaması için şu öneriler de bulunmuştur:
- Birleştirilmiş sınıf öğretmenleri öğretmenli-ödevli dersleri çok iyi planlanmalı, sistemli olmalıdır(F3,F6,F7)
 - Birleştirilmiş sınıfların fiziksel şartları iyileştirilmeli, sınıflar daha geniş ve büyük yapılmalı ve fazladan derslik yapılmalıdır.(F2,F5)
 - Öğretmenin her öğrenciye bire bir ilgilenmesi için esnek zaman uygulaması yapılabilir.(F4,F7)
 - Veli ile işbirliği yapılmalıdır.(F1)
- Anahtar Kelimelerle Çalışma
- Anahtar kelimelerle çalışma aşamasında öğretmenin yaptığı çalışmalar şu şekildedir:
- Öğrenciler metnin anahtar kelimeleri üzerine konuşuldu, öğrencilere anahtar kelimelerle ilgili görseller gösterildi.(F2,F3,F5,F6,F7)
 - Öğrencilere, anahtar kelimelerin olduğu bulmaca etkinliği yaptırıldı.(F1,F4)
 - Anahtar kelimelerin çağrıştırdığı kelimeler tahtaya yazıldı, bunlarla ilgili cümle kurmaları istendi.(F3,F6)
 - Kümeler oluşturup öğrencilerden, sözlük yardımıyla anahtar kelimelerin anlamlarını bulmaları istendi.(F5,F7)
 - Öğrencilerden anahtar kelimeleri kullanarak hikaye yazmaları istendi.(F5,F6)
 - Öğrencilerle sessiz sinema oyununu oynanılıp anahtar kelimelerin anlamlarını bulmalarına yardımcı olundu.(F6)
- Anahtar kelimelerle çalışma aşamasında yapılan çalışmaların sürece olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:
- Görseller gösterilip üzerine konuşulması öğrencilerin anlamasını ve yorumlamasını kolaylaştırdı. Kelime hazinelerini genişletti.(F2,F4,F5,F6,F7)
 - Kümeler sayesinde öğrenciler işbirlikli çalışma imkanı buldu.(F1,F2,F5)
 - Etkinlikler öğrencilerde tahmin yürütme, çağrışım yapma ve yaratıcılık becerilerini geliştirdi.(F3,F4)
 - Bulmacalar öğrencilere eğlenerek öğrenme imkanı sundu.(F4,F6)
- Anahtar kelimelerle çalışma aşamasında karşılaşılan zorluklar aşağıda sunulmuştur:
- Zaman sınırlı olduğundan her öğrenciye yetişme imkanı olmadı.(F1,F2,F3,F5,F7)
 - Öğrencilerin iki dilli olması anlamalarını zorlaştırdı.(F2,F5)
 - Her öğrencinin becerisinin, yeteneğinin, özel ihtiyaçlarının birbirinden farklı olması.(F3,F4)
 - Ders kitaplarındaki etkinliklerin birleştirilmiş sınıf öğrencilerinin seviyelerine uygun olmaması.(F6,F7)
 - Sınıfta gürültü ve kargaşanın çok fazla olması sebebiyle sürekli uyarı yapılmak zorunda kalınması.(F6)

Birleştirilmiş Sınıflarda Metin İşleme Sürecinin Değerlendirilmesi

Anahtar kelimelerle çalışma aşamasında karşılaşılan zorlukların önlenmesi için şu önerilerde bulunulmuştur:

- Sınıflar küme oluşturmaya uygun şekilde yapılırsa işbirlikli öğrenme daha verimli ve hızlı olacaktır.(F1,F2,F3)
- Derslerde akran öğretime sık yer verilmelidir.(F3)
- Eğitim-öğretim programının öngördüğü kazanımlar ve etkinlikler birleştirilmiş sınıflarda özel olarak hazırlanmalıdır.(F4)
- Öğrencilerin Türkçeyi güzel ve etkili kullanabilmeleri için bol bol konuşma ve okuma etkinlikleri ve teşvik çalışmaları yapılmalıdır.(F5)
- Sınıflar ödevli-öğretmenli ayrılırken her iki sınıf içinde kullanılacak yöntem ve teknikler iyi belirlenmelidir.(F6)
- Bağımsız sınıflar için hazırlanan ders kitapları ve metinler birleştirilmiş sınıflar için uygulanmalıdır.(F7)

AMAÇ BELİRLEME

Amaç belirleme aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

- Öğrencilerden metnin görselini ve başlığını yorumlamaları istendi ve öğrencilere 'sizce metin ne anlatmak istiyor?' sorusu soruldu. (F1, F2, F3, F4, F6)

- Amaç belirlemede öğrencilere yardımcı olacak sorular soruldu. (F3, F5, F6)

- Öğrencilere grup çalışması yaptırıldı. (F7)

Amaç belirleme aşamasında yapılan çalışmaların sürece olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:

- Öğrenciler birbirleriyle fikirlerini paylaştı ve metne başlamadan her biri metin hakkında fikir sahibi oldu. (F2, F4, F6, F7)

- Öğrencilerin yorum yapma becerileri gelişti. (F1, F2, F3)

- Öğrenciler görsel okuma yapmayı öğrendi. (F5)

- Fikir alışverişi öğrencilerin olaylara çok yönlü bakmasını sağladı. (F5)

Amaç belirleme aşamasında öğretmenin karşılaştığı zorluklar aşağıda sunulmuştur:

- Her öğrencinin seviyesi birbirinden çok farklı olması. Küçük sınıfların yaptığı yorumlara, büyük sınıfların gülmesi. Öğrencilerin birbirinden utanması. (F2, F3, F5)

- Her öğrenciye bireysel olarak yeterli miktarda vakit ayıramaması ve özel ihtiyaçlarının gözden kaçırıldığı zamanların olması. (F4, F6)

- Öğrencilerin yorum yaparken zorlanması. (F1, F3)

- Okula düzenli devam etmeyen, bu sebeple hala okuma yazmayı öğrenememiş ve ya seviyeleri çok düşük olan öğrencilerin yapılan çalışmalardan hiçbir şekilde yararlanamaması. (F7)

Amaç belirleme aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması için şu öneriler de bulunulmuştur.

- Öğrencilere eğitici filmler, görseller gösterilerek yorum becerileri geliştirilebilir. (F1, F3)

- Okula düzenli devam etmeyen öğrencilerin velileri ile görüşülüp çocukların okula devamı sağlanmalıdır. Birleştirilmiş sınıflarda rehberliğe yeterli zaman ayrılmalıdır. (F5, F7)

- Birleştirilmiş sınıflarda seviye grupları oluşturulmalıdır. Ders planları seviyelere göre yapılırsa dersler daha verimli geçer. (F2)

- Üniversitelerde eğitim gören öğretmen adaylarının stajlarının birleştirilmiş sınıflarda yapılmasına daha fazla zaman ayrılmalıdır. (F4)

- Her öğrenci için birer dosya tutulursa hangi öğrencinin hangi aşamada zorlandığı daha net görülebilir.(F6)

TÜR, YÖNTEM VE TEKNİKLERİ BELİRLEME

Tür, yöntem ve teknikleri belirleme aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

- Öğrencilere metinler verilip bu metinlerin türlerini bulmaları istendi. Daha sonra söylenilen türlerde metin yazmaları istendi. (F4, F6, F7)

- Ödevli ders yapan gruptan bilgilendirici metin türüyle ilgili bilgi toplamaları, öğretmenli ders yapan gruptan da metinden kazanabilecekleri bilgileri tartışmaları istendi. (F2)

- Öğrencilerden kendilerine ait bir okuma yöntemi belirlemeleri istendi. (NOT: Not alarak okuma.) (F3)

NOT: Programın öngördüğü kazanımların tümü ele alınmakta zorlanıldığı için F1 ve F5'te bu süreç atlanılmak zorunda kalındı.

Tür, yöntem ve teknikleri belirleme aşamasında yapılan çalışmaların sürece olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:

- Öğrenciler çıkarımlarda bulunarak metnin türüne karar vermeyi ve istedikleri türde metin yazmayı öğrendi. (F4, F6, F7)
- Bireysel çalışma yapan öğrenciler bilgilere kendi çabalarıyla ulaştıklarından ders onlar için daha ilgi çekici bir hale geldi. (F2)
- Teknik belirleyerek okuma sayesinde öğrenciler okuduklarını anlamaya başladı.(F3)
- Öğrenciler bilgi alışverişinde bulundu. (F2)

Tür, yöntem ve teknikleri belirleme aşamasında karşılaşılan zorluklar aşağıda sunulmuştur:

- Ödevli derslerde uygulanan etkinlikler ayrıntılı kontrol edilip, anlık dönütlerde bulunamadı. (F3)
- Bireysel çalışma yapan öğrenciler öğretmenin rehberliğine fazlaca ihtiyaç duydu. (F2)
- Ders daha çok teorik işlendi. ÖRNEK: Tiyatro türü anlatıldıktan sonra uygulamalı gösterilemedi. (F6)

Tür, yöntem ve teknikleri belirleme aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması amacıyla şu önerilerde bulunulmuştur:

- Seviye grupları oluşturularak ödevler verilirse her grubun ödevini kontrol etme anında dönüt verme imkânı sağlanabilir. (F3)
- Her iki sınıfla aynı metin türü işlenirse o metnin türü uygulamalı olarak gösterilebilir. (F6)
- Zaman sıkıntısından dolayı her süreç sınıfta uygulanamıyor. Öğrencilere kendi kendine çalışma sorumluluğu kazandırılmalıdır. (F7)
- Üniteler birleştirilmiş sınıflara göre düzenlenebilir. (F5)

ANLAMA

Anlama aşaması ve alt aşamasına ilişkin araştırmacı notlarından elde edilen bulgular bu bölümde gösterilmektedir.

Dinleme, Okuma ve Görsel Okuma

Dinleme

Dinleme aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

- Dinleme kuralları hatırlatılarak öğrencilerin etkili dinleme yapmaları sağlandı.(F1, F2, F3,F6, F7)
 - Öğrencilerden dinledikleri metinle ilgili sorulara cevap vermeleri istendi. (F2, F3, F5, F6)
 - Metin kurallarına uygun, noktalama işaretlerine dikkat ederek okundu. (F4, F5, F6, F7)
 - Katılımlı dinleme tekniği uygulandı. (F6, F7)
- Dinleme aşamasında yapılan çalışmaların sürece olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:
- Sınıfta sessiz ortam oluşması öğrencilerin anlamasını, dikkatlerini metne yoğunlaştırmalarını sağladı. (F1, F3, F3, F5, F6)
 - Metinle ilgili soru sorulacak olması öğrencilerin dikkatlerini canlı tutmalarını sağladı. (F2, F6, F7)
 - Öğrenciler vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek metni dinlemeyi öğrendi. (F3, F5)
 - Öğrencilerin tahmin yürütme becerilerini geliştirdi. (F3)

Öğretmenin dinleme aşamasında karşılaştığı zorluklar aşağıda sunulmuştur:

- Öğretmenli ders yapan öğrenciler etkin dinleme yaparken, ödevli ders yapan öğrencilerin araya girip dikkati dağıtmaları süreci olumsuz etkiledi.(F1, F2, F4, F5, F6)
- Her iki sınıfın düzeyine uygun dinleme metni bulunmasında sıkıntı yaşandı. (F3, F7)

Birleştirilmiş Sınıflarda Metin İşleme Sürecinin Değerlendirilmesi

• Dersin ödevli-öğretmenli şekilde ayrılmasında zorlanıldı. Her iki sınıfta dikkatini sesli metne yoğunlaştırdı. (F3)

Dinleme aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması için şu önerilerde bulunulmuştur:

• Birleştirilmiş sınıflara özel ders kitapları ve etkinlikler hazırlanabilir.(F3, F4, F7)

• Dinleme metninin işleneceği süreçte dinleme sınıfları oluşturulup, sınıflar iki kısma ayrılabilir. (F1, F2, F5)

• Birleştirilmiş sınıflarda öğrenciler dersin büyük bir bölümünü kendi kendine çalışarak geçirmektedir. Bu sebeple öğretmenin ilk olarak öğrencilere kendi kendine verimli çalışmanın nasıl yapılacağını çok iyi öğretmesi gerekmektedir. (F6)

Okuma

Okuma aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

• Metin kurallarına uygun olarak öğretmen tarafından okundu. Daha sonra anlamlı parçalara bölünüp öğrencilere okutturuldu.(F2,F3,F4,F5,F6)

• Öğrencilere metni sessiz okuma çalışmaları yaptırıldı ve özet şeklinde notlar almaları istendi.(F1,F2,F4,F7)

Okuma aşamasında yapılan çalışmaların sürece olan olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:

• Metni ilk olarak öğretmenin okuması öğrencilere doğru okuma becerisi kazandırdı ve telaffuz hatalarını düzeltmelerine yardımcı oldu.(F2,F3,F4,F5,F6,F7)

• Sessiz okuma yapmaları akıcı ve hızlı okumalarına yardımcı olmaktadır.(F3,F7)

• Çocuklara kendi kendine okuma ve öğrenme alışkanlığı kazandırdı.(F1,F5)

• Öğrencinin metni takip etmesi, metinden kopmamasına olanak sağlamaktadır.(F4,F7)

Öğretmenin, okuma aşamasında karşılaştığı zorluklar aşağıda sunulmuştur:

• Öğrencilerin metni okuma hızları birbirinden çok farklı. Okuma yazmayı öğrenememiş öğrenciler için bu süreç verimsiz geçti.(F4,F5,F6,F7)

• Metni okuma sürecinde her öğrenciye sesli okuma yaptırılması epey zaman aldı. Zaman sıkıntısı yaşandı.(F2,F3,F5)

• Sessiz okuma yapılabilecek ortam birleştirilmiş sınıflarda sağlanamamaktadır.(f1)

Okuma aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması için şu önerilerde bulunulmuştur:

• Veli ile işbirliği yapıp öğrencilerin evde bol bol kitap okuması sağlanabilir.(F3,F4)

• Okullar kütüphaneler kurulmalıdır.(F3,F5)

• Köy okullarında devamsızlık problemi çok sık yaşandığı için 3. Veya 4. Sınıf olup okuma yazma bilmeyen öğrenciler bulunmaktadır. Bunun giderilmesi için veli ziyaretleri yapılabilir.(F6,F7)

• Birleştirilmiş özel ayrı bir program hazırlanıp müfredattaki kazanımlar azaltılırsa öğretmen zaman bakımından rahatlayacaktır. Böylece okuma gibi önemli becerilere daha fazla zaman ayırabilir.(F2)

• Öğretmen plan yapıp okuma yaptıracığı zamanı önceden ayarlamalı ve önceden bütün sınıfa aynı anda uygulamalıdır.(F1)

Görsel Okuma

Görsel okuma aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

• Öğrencilerden görsel yorumlamaları istendi.(F2,F3,F4,F5,F6,F7)

• Öğrencilere metnin görselleriyle ilgili sorular yöneltilip, resimleri çizen ressama neler söylemek istedikleri soruldu.(F1,F3,F5)

Görsel okuma aşamasında yapılan çalışmaların sürece olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:

• Görsel okuma; öğrencilere farklı düşünmede, hayal güçlerini kullanmada yarar sağladı.(F2,F3,F5)

• Öğrencilerin bilgisi kalıcı hale geldi, ön bilgilerini harekete geçirdi.(F1,F2)

• Görsel okuma öğrencilerin düşünme, anlama, kendi bilgileriyle görseldeki bilgileri ilişkilendirerek anlama becerilerini geliştirdi.(F4,F7)

• Öğrenciler fikir alışverişinde bulundu. Yardımlaşma, birlikte karar verme gibi duyguların gelişmesine yardımcı oldu.(F5,F6)

Görsel okuma aşamasında karşılaşılan zorluklar aşağıda sunulmuştur:

- Materyal eksikliği(F2,F3,F5)
- Öğrencilerin derse katılmak istememesi(F4,F7,F5)
- Zaman sıkıntısı(F1,F5)
- Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin düşük olması ve yeterince ön bilgiye sahip olmamalarının bu sürecin verimsiz geçirilmesine yol açması.(F1)

• Farklı sınıflardaki öğrencilerin bir arada olması(3.ve 4. Sınıf) utangaçlığa, fikirlerini açıkça söylememelerine yol açtı.(F6)

Görsel okuma aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması için şu öneriler de bulunulmuştur:

• Birleştirilmiş sınıflardaki araç gereç eksiklikleri giderilmelidir. Projeler kapsamında köy okullarına yardım yapılabilir(F2,F3,F5)

• Birleştirilmiş sınıflarda rehberliğe ve sosyal etkinliğe yeteri kadar zaman ayrılmalıdır.(F4,F6,F7)

• Veli ile işbirliği yapılabilir.(F1,F7)

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma

Anlamı bilinmeyen kelimelerle çalışma aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

• Öğrencilere anlamını bilmedikleri kelimeler not ettirilip, metinden yola çıkarak kelimelerin anlamları tahmin ettirildi.(F2,F3,F4,F5,F6)

• Öğrencilere anlamlarını öğrendikleri kelimeler cümle içerisinde kullanıldı.(F2,F3,F5,F6)

• Öğrencilere sözlük kullanma becerisi öğretildi.(F3,F5,F7)

Öğretmenin, anlamı bilinmeyen kelimeler aşamasında yaptığı çalışmaların sürece olan olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir.

• Öğrenciler yeni kelimeleri hazır olarak değil, fikir üreterek, çıkarımda bulunarak, çaba sarf ederek (yardımlaşarak) öğrendiler.(F2,F3,F4,F5,F6)

• Yeni öğrenilen kelimelerin kalıcılığını arttırdı.(F5,F6,F7)

• Ödevli ders yapan öğrencilere bireysel çalışma imkânı sundu.(F3,F7)

Anlamı bilinmeyen kelimelerle çalışma aşamasında karşılaşılan zorluklar aşağıda sunulmuştur:

• Öğrenciler iki dilli olduğundan anlamını bilmedikleri birçok kelime ile karşılaştılar.(F2,F4,F5,F6)

• Her kelimenin anlamını kendi çabalarıyla bulmaları ve etkinlik yapmaları çok fazla zaman aldı.(F3,F5,F6)

• Öğrenciler bireysel yapmaları gereken etkinliklerde sürekli öğretmene soru sorma ihtiyacı duydu. Bu da öğretmenli ders yapan grubun dikkat dağınıklığı yaşamasına sebep oldu. (Hazırbulunuşluk düşük) (F3,F5)

• Hazırlanan metinler kırsal alanların sosyal ve kültürel ihtiyaçlarına uygun değildir.(Buz pateni)(F4,F7)

Anlamı bilinmeyen kelimelerle çalışma aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması için şu önerilerde bulunulmuştur:

• Birleştirilmiş sınıflı okullara kütüphane yapma imkanı sağlanırsa her bir öğrenci kendi seviyesinde olan kitaplara daha rahat ulaşır ve bol bol kitap okuma olanağı bulur.(F2,F7)

• Özellikle birleştirilmiş sınıflarda öğrencilere bireysel çalışmanın nasıl yapılması gerektiği iyice kavratılmalıdır.(F3)

• Birleştirilmiş sınıflar genellikle kırsal olanlara özgü uygulamalardır. Bu yüzden birleştirilmiş sınıflara özel köyün sosyal, ekonomik ve kültürel yaşantısına uygun program hazırlanabilir. Üniteler yakın çevreye göre hazırlanabilir.(F5)

• Türkçeyi iyi konuşan öğrenciler seçilip ders aralarında akran öğretimi yapılabilir.(F6)

Metni İnceleme

Metni inceleme aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

• Öğrencilerden metinde cevabı olan 3'er tane soru hazırlamaları ve metne uygun başlıklar yazmaları istendi.(F4,F5,F6,F7)

Birleştirilmiş Sınıflarda Metin İşleme Sürecinin Değerlendirilmesi

• Öğrencilerden metni kendi cümleleriyle özetlemeleri istendi ve metinle ilgili sorular yöneltildi.(F1,F2,F3)

Metni inceleme aşamasında yapılan çalışmaların sürece olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:

• Sorulan sorular, öğrencilerin yaratıcılıklarının ve sorgulama becerilerinin gelişimine katkı sağladı.(F2,F5,F6)

• Öğrencilerin sorulara verdiği cevaplar değerlendirme yapılmasını sağladı.(F3,F4,F5)

• Grup çalışması etkinliği öğrencilerin işbirlikli çalışmasına imkân sağladı. Grup çalışması öğretmene zaman kazandırdığı gibi dersin verimli işlenmesine de olanak sundu.(F2,F3)

• Öğrencilerde analiz etme tekniğini güçlendirdi.(F1,F7)

Metni inceleme aşamasında öğretmenin karşılaştığı zorluklar aşağıda sunulmuştur:

• Zaman sıkıntısı (Ekstra çalışmalar yapılamadı. Diğer etkinliğe geçilmek zorunda kalındı.)(F1,F2,F3,F4,F5,F6,F7)

• Öğrenciler iki dilli olduğundan özetleme etkinliği büyük oranda öğretmenin yardımıyla oldu. Bu da zaman sıkıntısı yaşanmasına ve öğrenciyle daha az ilgilenilmesine sebep oldu.(F1)

• Öğrencileri gruplara ayırırken sınıf düzeyleri, aralarındaki seviye farkları, hazırbulunuşlukları gibi etmenler bazen gözden kaçabildi.(F2)

Metni inceleme aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması için öğretmen, şu öneriler de bulunmuştur:

• Öğrencilerin evde bol bol kitap okuması anlama, yorumlama ve özet çıkarmalarına yardımcı olacaktır.(F1,F4,F7)

• Birleştirilmiş sınıfların kazanımları azaltılabilir.(F3,F6)

• Seviyeleri düşük öğrenciler için okul saatleri dışında devlet destekli yerleştirme kursları açılabilir.(Yapıldı).(F4)

• Küme çalışmaları yapılabilir.(F5)

• Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerine bu ve buna benzer durumlar için hizmet içi eğitim verilirse bu tür sıkıntılar azalabilir.(F2)

Söz Varlığını Geliştirme

Söz varlığını geliştirme aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

• Öğrencilere birer kelime verilip o kelimeyle ilgili isimler ve kelimeler türetmeleri istendi.(F2,F5)

• Öğrencilere eş sesli kelimeler verilip o kelimeleri farklı anlama gelecek şekilde cümle içinde kurmaları istendi.(F4,F5)

• Ek-kök ayırma çalışması yapıldı.(F6,F7)

• Öğrencilerle birlikte metinde geçen kelime grupları gerçek anlamlı ve ya mecaz anlamlı olmak üzere ikiye ayrıldı.(F3)

• Metinde geçen renklerle duyguların eşleştirilmeleri istendi.(F1)

Söz varlığını geliştirme aşamasında yapılan çalışmaların sürece olan olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:

• Öğrenciler eğlenerek öğrendiler.(F1,F2,F3,F4,F5,F6,F7)

• Öğrenciler hecelerden kelime türetmeyi, eş sesli kelimelerin birden çok anlamı olduğunu öğrenip pekiştirdiler.(F4,F5,F6)

• Yapılan çalışmalar öğrencilerin hayal güçlerini, kelime türetme becerilerini ve yaratıcılıklarını geliştirdi.(F1,F2)

• Öğrenciler mecaz anlamın ne demek olduğunu öğrenip, deyimlerde mecaz anlamlı kelime grupları olduğunu kavradılar.(F3)

Söz varlığını geliştirme aşamasında öğretmenin karşılaştığı zorluklar aşağıda sunulmuştur:

• Zaman sıkıntısı.(F1,F2,F3,F6,F7)

• Öğrencilerin yaşadıkları dil problemlerinden ve sınıfta farklı seviyelerin bir arada olmasından dolayı söz hakkı alıp konuşmaktan çekinmeleri.(F2,F5)

• Ödevli ders yapılan grup kontrol altında tutulamadı.(F3,F5)

- Sınıfı ödevli –öğretmenli olarak ayırmada zorlanıldı. Her iki grupta da öğretmenli ders yapmak zorunda kalındı. Normal bir derste harcanılan enerjinin iki katı fazla enerji harcandı.(F6,F7)
Söz varlığını geliştirme aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması için şu önerilerde bulunulmuştur:
 - Birleştirilmiş sınıflı okullara daha fazla materyal yardımı yapılırsa değişik materyallerle daha kısa sürede öğrencilerin hayal güçlerini geliştirecek etkinlikler hazırlanabilir.(F1,F5,F7)
 - Ders planı yapılırken işlenecek konular ödevli-öğretmenli şekilde ayrılabilir konular olmalıdır.(F6,F7)
 - Birleştirilmiş sınıflara deneyimli öğretmenler görevlendirilebilir.(F2)
 - Birleştirilmiş sınıfların fiziksel yapıları küme oluşturmaya uygun bir şekilde yapılırsa bu tür etkinlikler grup çalışmalarıyla daha az vakitte daha verimli şekilde yapılabilir.(F4)
 - Rehberlik hizmetlerine önem verilmelidir.(F5)

Zihinde Yapılandırma

Zihinde yapılandırma aşaması ve alt aşamalarına ilişkin araştırmacı notlarından elde edilen bulgular bu bölümde gösterilmektedir.

GÜNLÜK HAYATLA İLİŞKİLENDİRME

Günlük hayatla ilişkilendirme aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

- Öğrencilere işlenen metinle ilgili sorular soruldu. Sorulan soruları günlük hayatla ilişkilendirmeleri istendi. Örnek: 3.sınıflara bilgisayar kullanımı hakkında tartışma ortamı yaratıldı. (F2, F3, F6, F7)
- Öğrencilerin çevresinde yetiştirilen ürünleri renklerine göre sınıflandırmaları istendi. (F1)

4. Sınıf öğrencilerinden gittikleri herhangi bir geziyi yazarak anlatmaları, 3. Sınıflardan ise kitap ayracının önemini tartışmaları istendi. (F4)

- Öğrencilerden büyükleriyle konuşmaları, büyüklerinin çocukken oynadığı oyunları anlattırmaları ve bunları not etmeleri istendi. (F5)

Günlük hayatla ilişkilendirme aşamasında yapılan çalışmaların sürece olan olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:

- Dersi günlük hayatla ilişkilendiren öğrenci konuyu daha rahat kavradı. (F1,F2,F3,F5,F6)
- Öğrencilerde paylaşım duygularının gelişmesine fayda sağladı. (F5, F6)
- Öğrenciler kitap ayrıçlarıyla tanıştılar. Daha sonraki serbest etkinlik dersinde öğrencilerle kitap ayracı yapıldı. (F4)

- Öğrencilerin yazı yazma, cümle kurma becerileri gelişti. (F4)

Günlük hayatla ilişkilendirme aşamasında öğretmenin karşılaştığı zorluklar aşağıda sunulmuştur:

- Okul kitaplarındaki örneklerin öğrencilerin günlük yaşamına uygun olmaması. (F1, F2, F3, F5, F6, F7)
- Zaman sıkıntısından dolayı çoklu zeka kuramının dikkate alınamaması. Öğrencilere bununla ilgili çalışmalar yaptırılmaması. (F4, F5, F6)

Günlük hayatla ilişkilendirme aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması için şu önerilerde bulunulmuştur:

- Bağımsız sınıflar gibi birleştirilmiş sınıflara da özel eğitim öğretim programı hazırlanması, öğretmenin iş yükünü hafifleteceği gibi derslerin daha verimli işlenmesine de yarar sağlayacaktır. (F2, F6, F7)
- Ders anlatım planının önceden hazırlanması bu sürecin daha verimli geçmesine yardımcı olacaktır. (F1, F6)
- Köy okullarında öğrenim gören öğrenciler merkezdeki büyük okullara gezilere götürülebilir. Okullardaki kütüphaneler, çalışma odaları, etüt salonları, bilgisayar odaları öğrencilere tanıtılır. Böylelikle öğrencilerin okudukları metinler öğrencilere çok uzak gelmeyecektir. (F3, F5)
- Deneyimli öğretmenlerden yardım alınabilir. (F4)

Birleştirilmiş Sınıflarda Metin İşleme Sürecinin Değerlendirilmesi

Diğer Derslerle İlişkilendirme

Diğer derslerle ilişkilendirme aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

- Öğrencilerden okudukları metinlerle ilgili hayal ettiklerini resimlemeleri istendi. (F5, F6, F7)
- 3. Sınıfların metni görsel sanatlar dersiyle ilişkilendirildi. Her iki sınıfla da "kitap ayracı yapma" etkinliği yapıldı. (F4)

Diğer derslerle ilişkilendirme aşamasında yapılan çalışmaların sürece olan olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:

- Resim yapmak öğrencilerin hayal güçlerini, yaratıcılıklarını geliştirdiği gibi öğrencilerin düşüncelerini dışa vurmalarını da sağladı. (F5, F6, F7)
- Her öğrencinin bir kitap ayracı oldu. Böylece kitaplarının sayfalarına zarar vermemeyi öğrendiler. (F4)

Diğer derslerle ilişkilendirme aşamasında öğretmenin karşılaştığı zorluklar aşağıda sunulmuştur:

- Etkinlik yapmak fazla zaman aldı. Bir sonraki süreç hızlı bir şekilde geçilmek zorunda kalındı. (F4, F6, F7)
- Öğrencilerin resim malzemelerinin (resim defteri, boya, resim kalemi...) olmaması. (F5, F6, F7)

Diğer derslerle ilişkilendirme aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması için şu önerilerde bulunulmuştur:

- Köy okullarına kırtasiye malzemeleri yardımı yapılmalıdır. (F5, F6, F7)
- Birleştirilmiş sınıflarda zaman sıkıntısı yaşandığından dolayı öğretmenler resim, müzik, fiziki etkinlik gibi dersleri işleyememektedir. Bu tür dersler işlenmemek yerine diğer derslerle ilişkilendirilerek işlenmelidir. (F6, F7)
- Birleştirilmiş sınıflarda öğretmenin her öğrenciyle ilgilenebilmesi için öğrenci sayısının çok fazla olmaması gerekmektedir. (F4)

Araştırma

Araştırma aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

- Öğrencilerden metinle ilgili araştırma yapmaları istendi. Öğrenciler ulaştıkları bilgileri sınıfta paylaşmış, tartışmışlar. (F1, F2, F3, F4, F5, F7)

Araştırma aşamasında yapılan çalışmaların sürece olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:

- Birleştirilmiş sınıflarda ödevli derslere alışan öğrenciler kendi kendilerine araştırma yapma, öğrenme becerilerine daha rahat sahip olmaktadır. (F1, F2, F3, F4)
- Öğrencilerin kendilerinin araştırıp, öğrendiği bilgiler hafızalarında daha kalıcı olmaktadır. (F2, F3, F5, F7)

Araştırma aşamasında öğretmenin karşılaştığı zorluklar aşağıda sunulmuştur:

- Köy ortamında yaşayan öğrencilerin araştırma yapabilecekleri uygun ortamlar bulunmamaktadır. (İnternet, kütüphane...) (F2, F3, F4, F5, F7)
- Araştırma yapma becerisi kazanamayan öğrenciler bu aşamada çok zorlanmaktadır. (F1, F2, F3)

Araştırma aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması için şu öneriler de bulunulmuştur:

- Birleştirilmiş sınıflı okullara kütüphane yapılırsa öğrenciler araştırma ödevlerini ders saatleri dışında kütüphaneden faydalanarak rahatça yapabilir. (F4, F6, F7)
- Araştırma ödevi verirken onlara araştırmanın nasıl yapılması gerektiği hakkında bilgiler verilmelidir. Öğrencilerin araştırma yapabilecekleri yerlere geziler de düzenlenebilir. (F1, F3)
- Çocuklara öğrenmeyi öğretmek gereklidir. (F2)
- Öğrencilere köy şartlarına uygun proje ve araştırma ödevleri verilmelidir. (F5)

Kendini İfade Etme

Kendini ifade etme aşaması ve alt aşamalarına ilişkin araştırmacı notlarından elde edilen bulgular bu bölümde gösterilmektedir.

Ön Hazırlık

Ön hazırlık aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

• Öğrencilerden konuşma, yazma çalışmaları için hazırlık yapmaları ve araç gereçlerini temin etmeleri istendi. (F1, F2, F3, F5, F6, F7)

Ön hazırlık aşamasında yapılan çalışmaların sürece olan olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:

- Öğrencilerin derse hazırlıklı gelmeleri öğretmene vakit kazandırmıştır. (F1, F2, F3, F5)
- Öğrencilerin hazırlığını dersten önce yapması derste dikkatin dağılmasını engellemiştir. (F5, F6, F7)

• Öğrencilerin düşünerek konuşma, hafızalarında değerlendirip söyleme becerileri geliştirmiştir. (F2, F3)

Ön hazırlık aşamasında öğretmenin karşılaştığı zorluklar aşağıda sunulmuştur:

• Kırsal alanda her öğrenci araç-gereç temin edemiyor. Bu yüzden ders planladığı gibi işlenemiyor. (F1, F6, F7)

• Öğrencilerin özel ihtiyaçların, yeteneklerin, gelişim düzeylerin gözden kaçırabiliyor. (F2)

• Öğrenciler düşüncelerini ifade etmekte zorluk yaşıyorlar. (F3)

• Kargaşa ortamının engellenmesi için her iki sınıfla aynı etkinlik yapılmak zorunda kalınıyor. (F5)

• Yaşları, seviyeleri, düzeyleri birbirinden oldukça farklı olan öğrencilere aynı etkinliği yaptırmak öğretmeni epey zorluyor. (F5)

Ön hazırlık aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması için şu öneriler de bulunulmuştur:

• Materyal eksikliği giderilmelidir. Okul ihtiyaç listesi önceden hazırlanmalıdır. (F1, F6, F7)

• Üniversitelerin lisans programında birleştirilmiş sınıflı ilkokullara yönelik daha detaylı bilgiler verilebilir. (F2)

• Öğrencilerin kendini ifade etme becerisi kazanabilecekleri etkinliklere daha sık yer verilebilir. (F3)

• Etkinlik planlanırken her öğrencinin seviyesine uygun olacak şekilde ayrı ayrı planlama yapılmalıdır. (F5)

Zihinsel Hazırlık

Ön Bilgileri Harekete Geçirme ve Konu Belirleme

Ön bilgileri harekete geçirme ve konu belirleme aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

• Tahtaya işlenecek metinle alakalı konu başlığı yazıldı. Ortak karar verilip bir konu seçildi. Ve beyin fırtınası tekniğini uygulandı. (F1, F2, F3)

• Öğrencilerden, işlenecek konuyla ilgili ön bilgilerini de kullanarak hikaye yazmaları istendi. (F5, F4)

• Öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirerek sorular soruldu. (F6, F7)

Ön bilgileri harekete geçirme ve konu belirleme aşamasında yapılan çalışmaların sürece olan olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:

• Yazı yazılacak konuya ortak karar verilmesi öğrencilerin daha rahat yazmalarını sağladı, her öğrenci fikrini rahatlıkla ifade etme imkanı buldu. (F1, F2, F3, F4, F5, F6)

• Beyin fırtınası tekniği uygulanırken bütün sınıfın etkinliğe katılması dersin işleyişini kolaylaştırdı. (F2, F5, F7)

• Öğrencilere sorular sorulması öğrencilerin ön bilgilerinin öğrenilmesine yardımcı oldu. (F4)

Ön bilgileri harekete geçirme ve konu belirleme aşamasında öğretmenin karşılaştığı zorluklar aşağıda sunulmuştur:

• Zaman sıkıntısından dolayı öğretmen, bazı konularda ön öğrenmeleri hatırlatmadan yeni bilgileri öğrencilere vermek zorunda kaldı. Bu durum yeni öğrenilecek bilgileri olumsuz etkiledi. (F3, F4, F6, F7)

• İki sınıfın bir arada olması, öğrencilerin dikkatinin dağılmasına yol açtı. (F1)

• Her iki sınıfın düzeyine uygun konu başlıkları bulmada zorlanıldı. (F2)

Birleştirilmiş Sınıflarda Metin İşleme Sürecinin Değerlendirilmesi

• Öğrenciler yazı yazarken genellikle ünlü harfleri kullanmamaları kelimeleri eksik ve ya karışık yazmalarına sebep oldu. (F5)

Ön bilgileri harekete geçirme ve konu belirleme aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması için şu önerilerde bulunulmuştur:

• Birleştirilmiş sınıflarda yaşanan zaman sıkıntısı gözden geçirilerek program ona göre düzenlenebilir. (F3, F4, F7)

• Bazı etkinliklerde iki sınıfı ortak etkinliğe katmak, çalışmanın daha verimli olmasını sağlayacaktır. (F1)

• Birleştirilmiş sınıflara özel, ortak etkinliklere, ortak metinlere yer verilen ders kitapları hazırlanabilir. (F2)

• Ana dili problemi yaşayan öğrencilerle bol bol okuma- yazma çalışmaları yapılmalıdır. (F5)

• Her öğrenci için gelişim dosyası tutulmalıdır. (F6)

Amaç Belirleme

Amaç belirleme aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

• Öğrencilerden ortak bir konu belirlemeleri ve bu konuyu neden seçtiklerini tartışmaları istendi. (F1, F2, F3, F4, F5, F6, F7)

Amaç belirleme aşamasında yapılan çalışmaların sürece olan olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:

• Öğrencilerin sorgulayıcı ve eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağladı. (F1,F2,F3,F5,F6)

• Öğrencilerin seçtikleri durumların nedenlerinin öğrenilmesine ve o durumla ilgili düşüncelerinin dinlememesine fırsat sağladı. (F4, F7)

Amaç belirleme aşamasında öğretmenin karşılaştığı zorluklar aşağıda sunulmuştur:

• Sınıfın fiziksel şartları küme oluşturmaya uygun olmadığından öğrenciler ortak çalışma esnasında zorluk çekti. (F1, F2, F3, F4)

• Bir öğrenciye sorgulayıcı ve eleştirel düşünme becerisi kazandırmak için bol bol etkinlik yapılması gerekmektedir. Zaman kısıtlılığından ve sınıfın kalabalık olmasından dolayı bu etkinliklere çok fazla yer verilemedi. Kimi öğrenci hiçbir şekilde amacının ne olduğunu anlayamadı. (F5, F6, F7)

Amaç belirleme aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması için şu önerilerde bulunulmuştur:

• Birleştirilmiş sınıflardaki kısıtlı zamanın daha verimli değerlendirilmesi için deneyimli öğretmenlerden yardım alınabilir. Birleştirilmiş sınıflara özel program hazırlanıp, kazanımlar daraltılabilir. (F2, F3, F4, F7)

• Birleştirilmiş sınıfların öğretmenlerine yıl içinde seminerler, hizmet içi eğitimler, kurslar verilebilir. (F5, F6)

• Sınıfın fiziksel koşulları birleştirilmiş sınıflara uygun hale getirilmelidir.(F1)

Yöntem ve Teknik Belirleme

Yöntem ve teknik belirleme aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

• Öğrencilere metni okumadan önce metnin türü ve konusu hakkında bilgi verilip dikkat etmeleri gereken noktalara değinildi. Daha sonra metni sesli okuyup not almaları istendi. (F3, F6, F7)

• Öğrencilerden seçtikleri konularla ilgili sorgulayıcı konuşmalar hazırlamaları ve bunları canlandırmaları istendi. (F5)

Yöntem ve teknik belirleme aşamasında yapılan çalışmaların sürece olan olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:

• Öğrencilerin ifade becerisi ve yaratıcılıkları arttı. (F6, F7)

• Öğrencilere örnek olması adına ilk canlandırmayı öğretmenin yapması öğrencilerin ne yapmaları gerektiğini anlamalarına yardımcı oldu. Aynı zamanda bu etkinlik öğrencilerin özgüvenini arttırdı.

• Öğrenciler okuma sürecinde etkin olup metindeki önemli bilgi, düşünce ve olayları hatırladılar. (F3)

Yöntem ve teknik belirleme aşamasında öğretmenin karşılaştığı zorluklar aşağıda sunulmuştur:

- Bu etkinliği uygularken öğrencilerin özel ihtiyaçlarına dikkat edilemedi.(F3,F7)
- Sınıfta öğrencilerin canlandırma yapacakları alanın dar olması.(F5)
- Öğrencilere ikna edici yazma türünün anlatılması planlanandan daha zor oldu. (F6)

Yöntem ve teknik belirleme aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması için şu önerilerde bulunulmuştur:

- Sınıfların fiziksel şartları düzenlenmelidir. Fazladan derslikler yapılabilir. (F3, F5, F7)
- Ders planı yapılırken okulun şartları, öğrencilerin durumları dikkate alınarak uygulanabilir planlar hazırlanmalıdır. (F6)

Tür, Sunu ve Şekil Belirleme

Tür, sunu ve şekil belirleme aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

- Öğrencilerden seçtikleri konuları drama türünde sunmaları istendi. (F2, F4, F7)
- Öğrencilerden, işlenen metinden yola çıkarak bir konu belirlemeleri ve o konuyla ilgili kendi cümleleriyle şiir yazmaları istendi. (F3)

Tür, sunu ve şekil belirleme aşamasında yapılan çalışmaların sürece olan olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:

- Dramalaştırma öğrencilerin hayal güçlerini geliştirdiği gibi utangaçlık, çekingenlik gibi duygulardan arınmasına da yarar sağladı. (F2, F4, F7)
- Öğrencilerin kelime dağarcığının gelişimine fayda sağladı ve öğrenciler duygularını rahatça ifade edebildi.(F3)

Tür, sunu ve şekil belirleme aşamasında karşılaşılan zorluklar aşağıda sunulmuştur:

- Drama yapan öğrencilerle ödevli ders yapan öğrencilerin aynı sınıfta olması dikkat dağınıklığına sebep oldu.(F2, F4, F7)
- Her çocuğun aktif olmasını kontrol altında tutmak öğretmeni zorladı. (F3)

Tür, sunu ve şekil belirleme aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması için şu önerilerde bulunulmuştur:

- Birleştirilmiş sınıflı okullara ek derslik yapılırsa interaktif çalışmalar o dersliklerde yürütülebilir.

Kuralları Gözden Geçirme

Kuralları gözden geçirme aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

- Okuma yapılmadan önce öğrencilere okuma kuralları hatırlatıldı. Örnek olsun diye kurallara uygun metin okutuldu. (F2, F4, F7)
- 4. Sınıf öğrencileri için konuşma konusu belirlenip konuşmaya hazırlık yapmaları istendi. 3. Sınıf öğrencilerine de yazma kurallarına uyulmamış bir metin verilerek metnin yanlışlarını düzeltmeleri istendi. (F4, F5)
- Öğrencilere konuşurken seslerine duygu katmaları ve beden dilini kullanmalarının önemi anlatıldı .(F5, F6)

Kuralları gözden geçirme aşamasında yapılan çalışmaların sürece olan olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:

- Öğrencilerin okuma yaparken ki eksikliklerinin görülmesini sağladı. (F2, F4, F6, F7)
- Öğrenciler konuşma yaparken konu dışına çıkmadı. Konuşacakları konularla ilgili kısa notlar aldı. Telaffuzlarına daha çok dikkat etti. (F4, F5)
- Öğrencilerin yazı yazarken sayfa düzenine, başlığa, kelimeler arasındaki boşluğa dikkat etmelerine yardımcı oldu. (F4)
- Öğrenciler beden dilini kullanmayı öğrendiler. (F6)

Kuralları gözden geçirme aşamasında öğretmenin karşılaştığı zorluklar aşağıda sunulmaktadır:

- Her öğrencinin hatasını düzeltebilmek için yeterli zaman olmadı. Öğrencilerle bire-bir ilgilenilemedi.(F2,F4,F7)
- Öğrenciler iki dilli oldukları için devrik cümle kurma, telaffuz hataları gibi hataları çok fazla yapıyorlar. Bu da onların rahat konuşamamalarına sebep oldu. (F5)

Birleştirilmiş Sınıflarda Metin İşleme Sürecinin Değerlendirilmesi

• Sınıfın kalabalık ve birbirinden her konuda farklı öğrencilerden oluşması sınıf yönetimini zorlaştırdı. Kuralların sık sık hatırlatılması gereği duyuldu. (F6)

Kuralları gözden geçirme aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması için önerilerde bulunulmuştur:

• Velilerle işbirliği yapılarak öğrencilerin kitap okumaları sağlanmalıdır. (F2, F5, F7)

• Sınıf yönetimi ile ilgili tecrübeli öğretmenlerden yardım alınabilir. Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerine seminer düzenlenebilir. (F4, F6)

Konuşma, Yazma ve Görsel Sunu

Konuşma

Konuşma aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

• 3. sınıf öğrencilerinden kitaplar hakkında konuşmaları istendi. Daha sonra 3.sınıflar ödevlendirip 4. sınıflarla işlenecek metin hakkında konuşuldu. (Renkler ve Hayal Dünyamız) (F1,F2,F4,F5)

• Öğrencilerden yaşadıkları herhangi bir anılarını anlatmaları ve anılarını anlatırken oluş sırasına dikkat etmeleri istendi.(F3,F6,F7)

Konuşma aşamasında yapılan çalışmaların sürece olan olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:

• Öğrencilerin ifade etme becerileri, kendilerine olan güvenleri ve derse olan ilgileri arttı. (F1,F2,F3,F4,F5)

• Olayların oluş sırasına dikkat etmeleri konuyu daha düzgün bir şekilde anlatmalarına ve konu dışına çıkmamalarına yardımcı oldu.(F3,F5,F6,F7)

• Öğrencilere birbirini dinleme fırsatı sundu. (F2)

Konuşma aşamasında karşılaşılan zorluklar aşağıda sunulmuştur:

• Öğrenciler kendilerini ifade ederken zorluk çekti. Türkçelerinin yetersiz olması öğrencilerin düzenli cümle kurmasına engel oldu. (F1, F2, F3, F6, F7)

• Etkinliğe katılmak istemeyen öğrencilerin olması. (Öğrencilerin yaşları aynı olmadığı için birbirlerinden çekinme, utanma, konuşmak istememe gibi durumların olması.) (F3, F4, F5)

Konuşma aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması için şu önerilerde bulunulmuştur:

• Çocuklarla bireysel çalışmalar yapılmalıdır. (F1,F6,F7)

• Dil problemi yaşayan öğrenciler belirlenip onlara özel kurslar verilebilir. Çünkü Türkçe öğretimi diğer tüm derslerin temelini oluşturmaktadır. (F2, F3)

• Birçok yaş grubunun ve farklı seviyelerin bir arada bulunduğu birleştirilmiş sınıflarda rehberlik servisine mutlaka ihtiyaç vardır. (F4,F5)

Yazma

Yazma aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

• Öğrencilerden derste işlenen metinle ilgili yazı yazmaları istendi. (F1, F2, F4, F7)

• Öğrencilere konuyla ilgili eksik bir hikaye okunup hikayenin devamını onların tamamlamaları istendi. (F3, F6)

• Öğrencilerden metni özetlemeleri istendi. (F5)

Yazma aşamasında yapılan çalışmaların sürece olan olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:

• Öğrencilerin düşünme ve akıl yürütme becerilerinin, hayal güçlerinin gelişimine, düşüncelerini yazıya dökmelerine yardımcı oldu. (F1, F2, F3, F5, F6, F7)

• Bu etkinlik öğrencilerin yazım kurallarına ne kadar uyduklarının görülmesini ve metni kavrayıp kavramadıklarının anlaşılmasını sağladı. (F4,F5)

Yazma aşamasında öğretmenin karşılaştığı zorluklar aşağıda sunulmuştur:

• Her öğrencinin yazım hataları anında düzeltilmedi ve yazdıkları hikâyeleri okutacak zaman olmadı. (F2,F3,F4,F7)

• Yaşanılan en büyük sıkıntı bazı öğrencilerin okuduğunu anlamaması. Okuduğunu anlamayan öğrenciler özet yazarken çok zorlandı. (F1,F5)

• Her iki sınıfın seviyesine uygun hikâye bulmada zorlanıldı. (F6)

Yazma aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması için şu önerilerde bulunulmuştur:

• Zaman sıkıntısı ve dikkat dağınıklığı yaratacak etkinlikler için esnek zaman uygulaması yapılabilir. (F1, F2, F3, F7)

- Her öğrenciye yeteneği de dikkate alınarak okuduğunu anlamaya ve yaratıcılığını geliştirmeye yönelik etkinlikler yapılmalıdır. (F5, F6)
- Hatalar anlık düzeltilmeli, dönüt ve düzeltme yapmadan diğer konuya girilmemelidir. (F4)

Görsel Sunu

Görsel sunu aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

- Öğrencilerden canlandırma yapıları istendi. (F3, F5, F6)
- Öğrencilerden geçmişten günümüze aydınlatma araçlarıyla ilgili görsel bulmaları istendi. (F5)

Görsel sunu aşamasında yapılan çalışmaların sürece olan olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:

- Öğrenciler beden dillerini, hareket becerilerini etkili kullanmayı öğreniyorlar. Özgüven kazanıyorlar. Sınıf arkadaşlarından utanma, çekinme gibi duyguları azaldı. (F3, F6)
- Ders eğlenceli hale geldi. (F5, F6)
- Öğrencilerin araştırma yapma becerileri gelişti. (F5)

Görsel sunu aşamasında karşılaşılan zorluklar aşağıda sunulmuştur:

- Sınıf çok küçük. Öğrencilerin canlandırma yapacakları alan çok dar. Sınıfın fiziksel şartları etkinlik yapmaya uygun değil. (F3, F5, F6)
- Öğrencilerin araştırma yapabilecekleri alanlar kısıtlı. (F5)

Görsel sunu aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması için şu önerilerde bulunulmuştur:

- Canlandırma türündeki etkinliklerin verimli olabilmesi için birleştirilmiş sınıflı ilkokullarda uygulama bahçeleri yapılabilir. Sınıfların fiziksel şartları düzenlenebilir. Ek derslikler yapılabilir. Kütüphaneler kurulabilir. (F3,F5,F6)

Söz Varlığını Kullanma

Söz varlığını kullanma aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

- 4. sınıf öğrencileriyle ödevli ders uygulaması yapılarak öğrencilerden metinde geçen kelimelerle ilgili atasözü bulmaları ve bunları cümle içinde kullanmalarını istendi. 3. sınıflarla öğretmenli ders yapıp kelimeleri cümle içinde kullanma etkinliği yaptırıldı. (F3, F4, F6)
- Öğrenciler seviye gruplarına ayrılarak, karışık olarak verilen cümlelerden anlamlı cümleler oluşturmaları istendi. (F2, F7)
- Öğrencilerden metinde öğrendikleri kelimeleri karşılıklı konuşmalarında kullanmaları, kelimeleri yerinde ve anlamına uygun kullanmadıkları durumlarda birbirlerinin hatalarını düzeltmeleri istendi. (F5)

Söz varlığını kullanma aşamasında yapılan çalışmaların sürece olan olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:

- Grup çalışması öğrencilerin etkinlikleri yardımlaşarak yapmasına fayda sağladı. Aynı zamanda öğretmenin iş yükünü de azalttı. (F2, F5, F7)
- Yapılan uygulamalar her iki sınıfın kelime dağarcığını genişletmeye ve yeni öğrendikleri kelimeleri cümle içinde kullanmalarına olanak sağladı. (F3, F5, F6)
- Öğrenciler deyim ve atasözlerinin anlamını öğrenip konuşmalarında kullanmaya başladılar. Aynı zamanda ekleri kullanmayı ve yeni kelimeler türetmeyi öğrenmiş oldular. (F4)

Söz varlığını kullanma aşamasında karşılaşılan zorluklar aşağıda sunulmaktadır:

- Etkinliklerde her iki sınıfa yetişmekte zorlanıldı. (F3,F4,F5)
- Grup çalışmalarında öğrencileri ayırırken bilgi düzeyleri, yetenekleri, yaş grupları gibi etmenlere dikkat ederek ayırmak gerekiyor. Aksi takdirde grup çalışmaları verimli geçmiyor. (F2, F7)

Söz varlığını kullanma aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması için şu önerilerde bulunulmuştur:

- Öğretmenlerin her öğrenci için dosya oluşturması, kişisel gelişimlerini, bilgi düzeylerini, yeteneklerini takip etmesi gerekmektedir. (F2, F3, F4, F5, F7)

Ölçme ve Değerlendirme

Birleştirilmiş Sınıflarda Metin İşleme Sürecinin Değerlendirilmesi

Ölçme ve değerlendirme aşamasına ilişkin araştırmacı notlarından elde edilen bulgular bu bölümde gösterilmektedir.

Ölçme ve değerlendirme aşamasında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

- Öğrencilere metinle ilgili ölçme etkinliği hazırlandı. (F1, F2, F3, F4, F5, F6, F7)

Ölçme ve değerlendirme aşamasında yapılan çalışmaların sürece olan olumlu etkisi şu şekilde belirtilmiştir:

- Değerlendirme ölçeği hangi öğrencinin ne seviyede olduğunu, dersin ne kadar verimli geçtiğinin, öğrencilerin nasıl gelişme gösterdiğinin anlaşılmasında ve planın buna uygun hazırlanmasında öğretmene yardımcı oldu. (F1, F2, F3, F4, F5, F6, F7)

Ölçme ve değerlendirme aşamasında karşılaşılan zorluklar aşağıda sunulmuştur:

- Ölçme-değerlendirme sonucunda bağımsız sınıflar için hazırlanan programın gerisinde kalındığını, programın birleştirilmiş sınıflara uyarlanmasının zor olduğu görüldü. (F1, F5, F6, F7)

- Daha çok süreci değerlendirme çalışması yapıldı. Her iki sınıfı gözlemek öğretmeni zorladı. Değerlendirme formları doldurulurken gözden kaçırılan noktalar oldu. (F2, F3, F4)

Ölçme ve değerlendirme aşamasında karşılaşılan zorlukların yaşanmaması için şu önerilerde bulunulmuştur:

- Birleştirilmiş sınıflar için yeni bir eğitim öğretim programı hazırlanmalıdır. (F1, F2, F3, F5, F7)

- Değerlendirme süreçlerinde yapılmalı metnin sonuna bırakılmamalıdır. (F4, F6).

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formlarından Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin metin işleme sürecinin aşamalarına ilişkin yaptıkları etkinlikler, karşılaştıkları zorluklar ve önerileri değerlendirilmiştir.

Hazırlık Aşamasında

a) Nasıl Etkinlikler Yapıyorsunuz?

- Konunun ne olduğunu önceden öğreniyorum. Öğrencilere konuyla ilgili ön hazırlık soruları soruyorum. Metnin görsellerini yorumlatıyorum. Son olarak metinle ilgili bilgi verip metne o şekilde başlıyorum. (f=6)

- Metni önce evde inceliyorum. Bilinmeyen kelimeleri çıkarıyorum. Metni öğrencilerin anlayabileceği şekilde düzenliyorum. Etkinlik hazırlarken her iki sınıfın seviyesine uygun hazırlamaya çalışıyorum. (f=5)

- Etkinlikleri 3. ve 4. sınıflar için ayrı ayrı hazırlıyorum. Her günün planını yaparak gidiyorum. Görsel materyallere çok önem veriyorum. Somut öğelerden yararlanıyorum. (f=4)

- Metne başlamadan önce dersi işlememe yardımcı olacak bir hikâye anlatıyorum. Çocukların dikkatini çekmeye çalışıyorum. Her iki sınıf için ayrı ayrı hazırlık yapıyorum. (f=2)

- Önceki dersten sınıfa astığım ya da hazırladığım bir görsel varsa onunla genel bir tekrar yaparım. Onun dışında işleyeceğim metinle ilgili sorular sorarım. Soru-cevap şeklinde sohbet havasında derse devam ederim. (f=2)

- Az öğrencim olduğu için öğrencilere bire bir hazırlık yapıyorum. Metne başlamadan konuyla ilgili güncel şeyler anlatıyorum. (f=1)

b) Ne Tür Zorluklar Yaşıyorsunuz?

- Sınıfım kalabalık, seviye farkları çok fazla. Disiplini sağlamakta zorlanıyorum. Her iki sınıfa ayrı ayrı materyal hazırlamak zamanımı alıyor ve beni yoruyor. (f=8)

- Zaman sıkıntısı yaşıyorum. Ayrıntıya giremiyorum. Birleştirilmiş sınıf olduğu için ayrı ayrı hazırlık zor oluyor. (f=5)

- Verilen kazanımlar birleştirilmiş sınıf programına uygun olmadığı için plan yapmak zor oluyor. Bazı konuların kazanımı yarım kalabiliyor. (f=4)

- 4. sınıfların konuları 3. sınıflara göre daha fazla. Etkinlikleri birbirinden farklı. Ortak etkinlik planlamada zorlanıyorum. (f=3)

- Bir gruba ödevli etkinlik çalışmaları çıkarıyorum. Diğer gruba ise öğretmenin daha fazla etkin olacağı çalışmalar hazırlıyorum. Bu çalışmalar bulma ve uygulama aşamaları beni zorluyor. (f=2)

c) Yaşadığınız Zorlukları Çekmemek İçin Önerileriniz Nelerdir?

- Öncelikle öğretmenin okula planlı programlı gerekmektedir. Kitaplardaki etkinlikler birleştirilmiş sınıflara uygun hazırlanırsa öğretmene daha faydalı olacaktır. (f=5)
- Genel olarak birlikte ders işleme yoluna gitmeyi öneriyorum. Hazırlık aşaması biraz daha tekrar nitelikli ve derse giriş olduğu için bu aşamada bütün sınıfı derse dahil ediyorum. Böylelikle biraz daha az bölünmüş oluyorum. (f=4)
- Birleştirilmiş sınıflar için eğitim-öğretim programı hazırlanmalıdır. (f=4)
- Birleştirilmiş sınıfların materyal eksikliği giderilmelidir. Hazır materyaller hem kısıtlı zamanımızı daha verimli kullanmamızı sağlayacak hem de öğretmenin iş yükünü azaltacaktır. Aynı zamanda aile ile iş birliği yapılmalıdır. (f=2)
- Birleştirilmiş sınıflara esnek zaman uygulaması getirilmelidir. (f=2)
- Her iki grubun seviyesine uygun metinler bulup işlenebilir. Yardımcı öğrenciler seçilip akran öğretimi yapılabilir. (f=2)
- Belirli etkinlikleri ev ödevi olarak verirse öğrenciler derse hazırlıklı gelecektir. Böylece zamanı daha verimli kullanabiliriz. (f=2)

Anlama Aşamasında

a) Nasıl etkinlikler yapıyorsunuz?

- Öncelikle sesli okuma çalışması yaptırıyorum. Daha sonra metni kurallara uygun olarak öğrencilere okuyorum. Konuyla ilgili öğrencilere açık uçlu sorular soruyorum. Çevresindeki olaylardan, nesnelere örnek vermeye çalışıyorum. (f=8)
- Metni paragraflara ayırıp, inceleyorum. Anlamadıkları yerleri ben anlatıyorum. Metinle ilgili soruları yanıtlıyoruz. (f=5)
- Ders kitabındaki anlama etkinliğinin yanında tekrar amaçlı okuduğunu anlama metinleri veriyorum. Bu etkinlikleri önce kendileri cevaplıyor daha sonra hep birlikte yapıyoruz. Metinle ilgili 5 N 1 K soruları soruyorum. Hikâye haritası üzerinde mutlaka durmaya çalışıyorum. Eğer kısa bir metinse defterlerine yazmalarını istiyorum. (f=4)
- Görsel okumaya önem veriyorum. Görsel okuma ile ilgili materyal hazırlıyorum. Ders kitaplarındaki metinlere ek olarak iki sınıf seviyesine uygun dinleme metni buluyorum. (f=3)
- Metindeki konuyla ilgili hikâye oluşturma çalışmaları yaptırıyorum. Kendilerine uygun kahraman oluşturmalarını istiyorum. Çocukların hayal gücünü geliştirecek, okuduğunu anlamasına yardımcı olacak, özetleyebilecek etkinliklere yer veriyorum. (f=2)

b) Ne Tür Zorluklar Yaşıyorsunuz?

- Öğrencilerin bir kısmıyla dil problemlerinden dolayı sıkıntılar yaşıyorum. Anlama konusunda çok fazla güçlük çekiyorlar. Zaman sıkıntısı en büyük problemim. Her öğrenciyle bireysel olarak ilgilenemiyorum. (f=11)
- 3. sınıflara dinleme etkinliği yaptırırken 4. sınıfların dikkati dağıtıyor. Kendi ödevlerine odaklanamıyorlar. Metinler bazen birbirine karışıyor. Ödevli ders yapan öğrencilerin eksikliği olduğunda onlara yetişemiyorum. Sınıfta kargaşa ortamı yaşanıyor. (f=5)
- Çocukların metnin konusunu ve ana fikrini belirlerken zorluk çektiklerini gözlemledim. Soruları cevaplamada nasıl cevaplayacaklarını ya da okuduğunu nasıl aktaracağını bilemeyen öğrencilerim var. Öğrencilerin bireysel farklılıkları çok fazla. (f=3)
- Çocukların okuma hızları yavaş. Metnin sonuna gelene kadar metnin başını kaçıyorlar. Bu yüzden anlama aşamasında problem yaşıyorum. (f=3)
- Etkinlikleri öğrencilere uygun olacak şekilde uyarlamakta zorlanıyorum. Birleştirilmiş sınıflar köye özgü bir uygulama olduğu için metindeki kelimeler öğrencilere yabancı geliyor. Örneğin çocuklara güvenli yollar öğretilirken alt ve üst geçit kullanmaları gerektiği anlatılıyor. Çocuklar sadece görsellerle metni anlamaya çalışıyor. (f=2)
- Köyde internet çekmiyor. Çocuklara anlamadıkları görselleri gösteremiyorum. Ders kitaplarındaki metinler öğrencilere soyut geliyor. Etraflarında görmedikleri için kafalarında şekilleniyor. (f=2)

c) Yaşadığınız Zorlukları Çekmemek İçin Önerileriniz Nelerdir?

Birleştirilmiş Sınıflarda Metin İşleme Sürecinin Değerlendirilmesi

- Öğrencilere daha sık kitap okuma alışkanlığı kazandırmamız anlama seviyelerini yükseltecektir. Zaman sıkıntısından dolayı okulda yapılamayan kitap okuma etkinliği evde veli yardımıyla yapılmalıdır. Öğretmenin veli ile iş birliği yapması gerekir. (f=8)
 - Birleştirilmiş sınıflarda fiziksel ortamın eksikliği giderilmelidir. Sınıflar daha büyük olmalıdır. Özellikle ödevli dersteki öğrenciler için materyal eksikliği tamamlanmalıdır. Sınıf kütüphaneleri oluşturulmalıdır. (f=6)
 - Uzun metinler çocukların sıkılmasına sebep olabiliyor. Bundan dolayı metin seçerken daha kısa, çocukların rahat anlayabileceği ve dikkat çekici metinler seçilmelidir. (f=3)
 - Birleştirilmiş sınıflı eğitimden vazgeçilip mümkün olduğunca bağımsız sınıflı eğitime geçilmelidir. (f=2)
 - Ders planı önceden yapılmalıdır. (f=2)
- Zihinde Yapılandırma Aşamasında
- a) Nasıl Etkinlikler Yapıyorsunuz?
- Eğitim-öğretim tekniklerini uygulamaya çalışıyorum. 6 şapka, kavram haritası, balık kılıcı, beyin fırtınası gibi teknikleri kullanıyorum. (f=8)
 - Soru-cevap etkinlikleri yapıyorum. (5N 1K) Metinden kelimeler seçip o kelimenin öğrencilere çağrıştırdığı şeylerin neler olduğunu soruyorum. Düşünmelerini, sorgulamalarını, fikir alışverişinde bulunmalarını istiyorum. (f=6)
 - Öğrencilerin günlük hayatlarıyla bağlantı kurmasını sağlamaya çalışıyorum. Öğrenci ne kadar çok somutlaştırırsa akılda o kadar kalıcı oluyor. Video, şarkı gibi olanaklardan yararlanarak, bazen hikâyeleştirerek konuyu aktarmaya çalışıyorum. (f=5)
- b) Ne Tür Zorluklar Yaşıyorsunuz?
- Metinle ilgili konuları somutlaştırmada zaman zaman sıkıntı yaşıyorum. Öğrencilerin yaşının küçük olması ve farklı düzeylerde olmaları anlamalarını zorlaştırıyor. (f=7)
 - Zaman sıkıntısından dolayı teknikleri istediğim gibi uygulayamıyorum. (f=5)
 - Sınıflar arasında seviye farkları olduğu için tartışmanın düzeyi çok farklı oluyor. Hiç konuşmayan, tartışmaya katılmayan öğrenciler oluyor. (f=5)
 - Öğrencilerin seviyeleri düşük olduğu için kelimeleri zihinlerinde yapılandıramıyorlar. Çağrışım yapmada çok zorlanıyorlar. (f=3)
- c) Yaşadığınız Zorlukları Çekmemek İçin Önerileriniz Nelerdir?
- Türkçeye teşvik çalışmaları yapılmalıdır. Çocuklara bol bol kitap okutturulmalıdır. Öğretim yöntem ve teknikleri mümkün olduğunca uygulanmalıdır. Çocuklara araştırma yapabilecekleri ortam hazırlanmalıdır. (f=8)
 - Öğretmenlerin teknolojiyi iyi kullanmaları gerekmektedir. Önceden hazırlanan kavram haritaları, grid teknikleri hem öğretmene hem öğrenciye kolaylık sağlayacaktır. (f=5)
 - Deneyimli öğretmenlerden yardım alınmalıdır. (f=2)
 - Zaman problemi ortadan kaldırılmalıdır. (f=2)
- Kendini İfade Etme Aşamasında
- a) Nasıl Etkinlikler Yapıyorsunuz?
- Kendilerini tanıttıkları yazılar yazmalarını istiyorum. Çocuklara aile yaşamları ya da köy yaşamlarıyla ilgili metin çalışmaları hazırlıyorum. Onun üzerine yorumlar yapmalarını istiyorum. Bazı hikâyeleri ucu açık bırakıyorum. Devamını öğrencilerin yazmasını istiyorum. (f=6)
 - Sınıfa görseller getiriyorum. Onunla ilgili yorum yapmalarını istiyorum. Metni okumadan önce görsellerden yola çıkarak metnin anlatmak istediği konuyu tahmin etmelerini ve bunu sınıfla paylaşmalarını istiyorum. (f=4)
 - Metni özetlemelerini istiyorum. Metinde anlatılan kişi siz olsaydınız neler yapardınız? Sorusunu yöneltiyorum. Öğrencilerin hepsinin fikir belirtmelerine ve yorumda bulunmalarına önem veriyorum. (f=4)
 - Kendilerini resim çizerek anlatmalarını istiyorum. (f=4)
 - Öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirecek etkinlikler yaptırıyorum. Kendilerini ifade edecek yazılar yazmalarını istiyorum. Sık sık söz hakkı vermeye çalışıyorum. Konuyla ilgili drama etkinliği yaptırıyorum. (f=3)

- Grup çalışması yaptırıyorum. Her grubun hazırladığı etkinlikleri sunmalarını istiyorum. (f=2)

b) Ne Tür Zorluklar Yaşıyorsunuz?

- Zaman sıkıntısı, öğrencilerde dikkat dağınıklığı, sınıfta kargaşa ortamı gibi sorunlar yaşıyorum. Her öğrenci her etkinliğe katılmıyor. Kazanımların alıştırmaları eksik kalıyor. (f=9)
- Çoğu zaman sorduğum sorulara cevap bulamıyorum. Öğrenciler kendilerini ifade ederken zorlanıyorlar. Yaş farkından dolayı öğrencilerde çekingenlik, utangaçlık oluyor. (f=9)
- Çocukların dil problemi olduğu için metin yazma konusunda sıkıntı yaşıyorlar. Sürekli yazılarını düzeltiyorum. Öğretmenli ders yapan grubun konusu sürekli bölünüyor. İki grup arasında git-gel yapmaktan konuları yetiştiremiyorum. Süreyi de verimli kullanamıyorum. Aynı zamanda okulda müdür yetkiliyim. Çok yoruluyorum. (f=5)

c) Yaşadığınız Zorlukları Çekmemek İçin Önerileriniz Nelerdir?

- Veli ile işbirliği yapıp öğrencilere kitap okuma alışkanlığı kazandırılmalıdır. (f=5)
- Çocukların rahat konuşmalarına yardımcı olacak eğlenceli etkinlikler hazırlanmalıdır. Özgüvenlerini destekleyici materyaller ve etkinlikleri yapabilecekleri sınıf ortamı oluşturulmalıdır. (f=4)

- Birleştirilmiş sınıflarla ilgili bir proje yapılabilir. Öğretmenlere birleştirilmiş sınıf ile ilgili daha kapsamlı bilgi verilmelidir. Deneyimli öğretmenlerle fikir alışverişinde bulunulmalıdır. (f=4)
- Kendini ifade etme aşamasının ödevli ders olarak yapılmaması gerektiğini, öğretmenle birlikte işlemenin daha verimli olacağını düşünüyorum. (f=3)
- Birleştirilmiş sınıflı okullarda okul öncesi sınıfı mutlaka açılmalıdır. Öğrencilerin okuma yazma öğrenmeye başlamadan önce Türkçe öğrenmeleri gerekmektedir. (f=2)
- Metinler çocukların hayatına daha uygun hazırlanmalı ki çocuklar konuşabilsin, kendilerini ifade edebilsin, kendi hayatlarında izler bulabilsin. (f=2)

Ölçme ve Değerlendirme Aşamasında

a) Nasıl Etkinlikler Yapıyorsunuz?

- Her konu sonrası öğrencilere değerlendirme çalışmaları yaptırıyorum. Gerekli kazanımları edinip edinmediklerini ölçüyorum. Performans değerlendirme yapıyorum. (f=11)
- 4. sınıf öğrencilerine yazılı yoklama sınavı yoklama sınavı yapıyorum. Ek olarak çalışma kitaplarından, test kitaplarından yararlanıyorum. Her konu sonrası çalışma kâğıdı hazırlayıp uyguluyorum. (f=5)
- Gelişim çizelgesi kullanıyorum. Süreç içerisinde öğrenciyi değerlendirip her aşamayı not ediyorum. (f=4)
- Dallenmiş ağaç, doğru-yanlış testleri, yapılandırılmış grid gibi teknikleri kullanıyorum. (f=2)

b) Ne Tür Zorluklar Yaşıyorsunuz?

Ölçme ve değerlendirme aşamasında öğretmenlerin yaşadıkları zorluklar aşağıda sunulmaktadır:

- Sınıf kalabalık olduğu için gözden kaçırdığım noktalar oluyor. Çocukların bir kısmı okuduğunu anlayamadığından yönergeleri kavrayamıyorlar. Cevabını bildikleri halde yanlış yaptıkları sorular oluyor. (f=9)
- Ölçme değerlendirme aşaması çok fazla zamanımı alıyor. Zaman kısıtlı olduğundan geri dönütleri tam anlamıyla yapamıyorum. (f=7)
- Birleştirilmiş sınıf olduğu için kılavuz kitabın ön gördüğü ölçme değerlendirme bölümlerini sınıfta uygulayamıyorum. Sorular öğrencilere zor geliyor. Kendim hazırlıyorum. (f=3)
- Öğrencilerin sürekli devamsızlık yapmaları değerlendirme sürecini sıkıntıya sokuyor. Düzenli devam etmedikleri için sınavda başarılı olamıyorlar. (f=2)

C) Yaşadığınız Zorlukları Çekmemek İçin Önerileriniz Nelerdir?

- Programdaki konular kısaltılırsa değerlendirilmesi de daha kolay olacaktır. (f=5)
- Birleştirilmiş sınıflarda sınav sayıları azaltılmalı, öğretmenler daha çok ders uygulamasında değerlendirmeyi yapmalıdır. (f=3)
- Birleştirilmiş sınıflar mümkün olduğunca azaltılmalıdır. (f=3)

Birleştirilmiş Sınıflarda Metin İşleme Sürecinin Değerlendirilmesi

- Öğretmenler zamanı daha verimli kullanmalı ders öncesi mutlaka planını yapmalıdır. (f=3)
- Çocuklara bol bol okuduğunu anlama çalışmaları yaptırmak gereklidir. (f=2)

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmacı notları ve yarı yapılandırılmış görüşme formlarının sonucunda; öğretmenlerin hazırlık aşamasına önem verdikleri, metinleri önceden inceledikleri, etkinlikleri her sınıfın seviyesine göre ayrı ayrı hazırladıkları ve derse yardımcı olacağını düşündükleri hikâyelerle derse başladıkları belirlenmiştir. Alkan'ın (2009) yaptığı araştırmada da öğretmenlerin, hazırlık aşamasının metin işleme sürecine katkı sağladığını düşündükleri dile getirilmiştir. Araştırmacı notlarından ve öğretmenler ile yapılan görüşmelerin sonucunda öğretmenlerin hazırlık sürecinin hemen hemen her aşamasında zaman sıkıntısı yaşadıkları dile getirilmiştir. Bununla birlikte araştırmacı notlarına göre materyal sıkıntısı çekildiği belirtilmiştir. Coşkun'un (2005) yaptığı araştırma da araştırmamızın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Öğretmenlerin çoğu derslerin planlanmasında, etkinliklerin uygulanmasında, sınıfla birlikte yapılacak olan çalışmaların bulunmasında zorlandıklarını dile getirmişlerdir. Aynı zamanda seviyeleri birbirinden farklı olan birden çok sınıf ile ilgilendiklerini bunun da daha fazla zaman ve enerji harcamaları gerektirdiğini belirtmişlerdir. Bu sorunlarla karşılaşmamak için öğretmenler, sınıfta tekniklerin uygulanması (iş birlikli öğrenme, akran öğretimi, seviye grupları oluşturma vb.), birleştirilmiş sınıflara uygun kılavuz kitapların hazırlanması, ödevli-öğretmenli derslerin planının ayrıntılı yapılması ve öğretmenin hazırlıklı gelerek zamanı iyi planlaması, birleştirilmiş sınıflı köy okullarındaki materyal eksikliğinin giderilmesi, okul ile ailenin iş birliği içinde hareket etmesi gerektiği gibi önerilerde bulunmuşlardır.

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerin ve araştırmacı notlarının sonucunda öğrencilerin metni anlama ile ilgili ciddi sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Görüşme yapılan 20 öğretmenin 13'ü bu sorunların öğrencilerin iki dilli olmasından kaynaklandığını, 5'i birden çok sınıfın bir arada bulunmasından dolayı öğrencilerin dikkat dağınıklığı yaşadığı ve okuduklarını anlayamamasından kaynaklandığını, geriye kalan öğretmenler ise ders kitaplarındaki metinlerin sınıf düzeylerine uygun olmadığını bu sebeple öğrencilerin metni anlamada sorun yaşadığını ifade etmiştir. 14 haftalık araştırmacı notlarında da aynı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Çalışmanın sonucu Arıcı'nın (2009); Çiftçi, Çeçen ve Melanlıoğlu'nun (2007); Durukan'ın (2008) araştırmalarının sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Çalışmamızdaki sonuçlara göre öğretmenler anlama aşamasında, sınıfta ödevli ve öğretmenli ders yapacak grupları belirlemede zorlandıklarını, ödevli ders yapılan grubun kontrol altında tutulmasının zor olduğunu ve öğrencilerin sorulan sorulara cevap verirken zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Bu zorluklarla karşılaşmamak için ders planı yapılırken dikkat edilmesini, işlenecek konuların ödevli-öğretmenli ayrılacak biçimde seçilmesi gerektiğini önermişlerdir. Atasever (2012) çalışmasında planlı çalışma ve planlamanın özellikle birleştirilmiş sınıflarda daha çok önemli olduğunu çünkü birleştirilmiş sınıf öğretmenin daha fazla zamana ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Amaçlarına en kısa yoldan ve verimli bir şekilde ulaşabilen eğitimciler, çalışmalarını planlayan eğitimcilerdir (Köksal, 2009: 65).

Araştırmacı notları sonuçlarına göre zihinde yapılandırma aşamasının alt aşamalarından olan "günlük hayatla ilişkilendirme" aşamasının sınıfta uygulandığı, günlük hayattan örnekler verilerek ve sorular sorularak sınıfta tartışma ortamının sağlandığı görülmektedir. Çalışmamızdaki araştırmacı notları sonuçlarına göre günlük hayatla ilişkilendirme aşaması sınıfta uygulanırken birtakım zorluklarla karşılaşmıştır. Bu zorlukların; okul kitaplarındaki örneklerin öğrencilerin günlük yaşamına uygun olmamasından ve birleştirilmiş sınıflardaki zaman sıkıntısından dolayı çoklu zeka kuramının dikkate alınmamasından kaynaklandığı dile getirilmiştir. Araştırmacı notları incelendiğinde "diğer derslerle ilişkilendirme" aşamasının her metinde uygulanmadığı, uygulanan çalışmalarda metinlerin ise resim ve görsel sanatlar dersleri ile ilişkilendirildiği belirlenmiştir. Öğretmenler ile yapılan görüşme formlarının sonuçlarına göre ise öğretmenlerin hiçbirinin diğer derslerle ve ara disiplinlerle ilişkilendirme aşamasıyla ilgili çalışmaları uygulamadıkları gözlenmiştir. Alkan'ın (2009) çalışmasında da öğretmenlerin diğer derslerle ve ara disiplinlerle ilişkilendirme aşamasını uygulayabilir bulmadıkları ve her metinde tekrar edilmesinin yanlış olduğunu düşündükleri sonucuna varılmıştır.

Araştırmamızdaki araştırmacı notları ve görüşme formlarının sonuçları da Alkan'ın araştırmasıyla benzerlik göstermektedir.

Araştırmacı notları ve görüşme formlarının sonuçlarına göre; öğretmenlerin “zihinsel hazırlık” aşamasının ön bilgileri harekete geçirme ve konu belirleme, amaç belirleme aşamalarını her süreçte uyguladıkları ve gerekli buldukları fakat yöntem ve teknik belirleme, tür, sunu ve şekil belirleme aşamalarını her metinde uygulayamadıkları belirlenmiştir.

Araştırmacı notları ve görüşme formlarından elde edilen bulgulara göre; belirli haftalarda uygulanabilen tür, sunu, yöntem ve teknik belirleme çalışmalarının öğrenciyi süreçte etkin kıldığı, öğrencilerin öğrendikleri teknikleri ne zaman, nerede ve nasıl kullanacaklarını öğrettiği sonucuna varılmıştır. Görüşme yapılan öğretmenlerden 6'sı bu aşamayı uyguladıklarını, metnin türünü belirleyerek yazı çalışmaları yaptıklarını dile getirmişlerdir. Güneş (2007:322) kitabında öğrencilere çeşitli tekniklerin olduğunu göstermenin, bu teknikleri öğretmenin ve öğrencilerde teknikleri bilinçli olarak seçme ve kullanma alışkanlığı oluşturma öneminden bahsetmiştir. Araştırmacı notlarından elde edilen bulgulara göre öğrencilere “ikna edici yazma” türünün anlatılmasının planlamadan zor olduğu ve öğrencilerin iki dilli olmasından kaynaklı metin yazma konusunda sıkıntılar yaşadıkları gözlenmiştir. Sarı (2001) ve Kan ve Hatay (2017) çalışmalarında iki dilli öğrencilerin yazma becerilerini incelemiş ve iki dilli öğrencilerin yazma becerilerinde sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Görüşme yapılan öğrenmeler bu süreçte öğrencilerin aktif olmasının kontrol altında tutulmasının kendilerini zorladıklarını söylemişlerdir.

Araştırmada öğretmenler görsel sunu aşamasında konuyu görseller yardımıyla anlattıklarını ve etkinliklerde canlandırma tekniğini sık kullandıklarını ifade etmişlerdir. Yapılan etkinlikler sonucunda öğrencilerin beden dillerini, hareket becerilerini etkili kullanmayı öğrendiklerini, özgüven kazandıklarını aynı zamanda dersin eğlenceli hale geldiğini dile getirmişlerdir. Araştırmacı notları ve görüşme formlarının sonuçlarına göre; birleştirilmiş sınıflı okullarda araştırma yapılacak alanların kısıtlı olması, çoğu okulda bilgisayar ve projeksiyon gibi cihazların bulunmaması metin işleme sürecinin bu aşamasının uygulanmasında öğretmenlerin zorluk yaşamalarına sebep olmaktadır. Birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenler, bu süreçte yaşanan problemler için birleştirilmiş sınıfla öğretim yapan ilkokullara uygulama bahçeleri, ek derslikler, bilgisayar sınıfları ve kütüphaneler kurulmasını önermişlerdir.

Araştırmacı notları ve görüşme formlarından elde edilen bulgulara göre öğretmenler, ölçme ve değerlendirme aşamasında konu sonu değerlendirme çalışmaları, yazılı-yoklama sınavı, çalışma kâğıdı, gelişim çizelgesi, dallanmış ağaç, doğru-yanlış testleri, yapılandırılmış grid, ürün dosyası ve performans değerlendirme tekniklerini uygulamaktadırlar. Görüşme yapılan öğretmenler süreci değerlendirmişlerdir. Çalışmamızda öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarını kullandıkları belirlenmiştir. Araştırmamızdaki bulgular değerlendirildiğinde öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme sürecinin öğretime katkısı olduğunu düşündüklerini ve ölçme araçlarının hangi öğrencinin ne seviyede olduğunu, dersin ne kadar verimli geçtiğinin, öğrencilerin nasıl gelişme gösterdiğinin anlaşılmasında etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmacı notları incelendiğinde sınıfa uygulanan ölçme ve değerlendirme sürecinin sonunda bağımsız sınıflar için hazırlanan programın gerisinde kalındığı, birden çok sınıfı gözlemlemenin öğretmene zaman kaybettiği ve öğretmeni daha fazla yorduğu belirlenmiştir. Görüşme yapılan öğretmenler öğrencilerin yönergeleri anlayamadıkları cevabını doğru bildikleri soruları da bu sebeple yapamadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler yaşadıkları en büyük sorunun zaman sıkıntısı olduğunu söyleyerek öğrencilerden geri dönüt almalarına fırsat kalmadığını ifade etmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenler bu tür sorunların yaşanmaması için birtakım önerilerde bulunmuşlardır. Birleştirilmiş sınıflar için yeni bir eğitim-öğretim programı hazırlanması veya mevcut programdaki konuların kısaltılması gerekliliğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin süreci izlemelerini, değerlendirme aşamasını metnin sonuna bırakmalarını ve değerlendirme sürecinin verimli geçmesi için öğrencilere bol bol okuduğunu anlama çalışmaları yaptırılmasını önermişlerdir.

Kaynaklar

- Aksan, D. (2000). Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim. Ankara: TDK Yayınları
- Alkan, M. (2009). Türkçe Derslerinde (1-5. Sınıflar) Metin İşleme Sürecinin Değerlendirilmesi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi)
- Arıcı, A. F. 2009. İlköğretim altıncı sınıf Türkçe ders kitabındaki metinler üzerine bir inceleme. EKEV Akademi Dergisi, 13 (38), 331-342.
- Atasever, G. (2012). Birleştirilmiş Sınıflarda Türkçe Öğretiminin İncelenmesi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi).
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi
- Calp, M. (2013). Sınıf Öğretmenleri İle Sınıf Öğretmenliği Bölümü Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Öğretim Programının Öngördüğü Metin İşleme Sürecine İlişkin Bilgi Düzeylerinin Karşılaştırılması. Gaziantep University Journal Of Social Sciences, 12(4), 945-960.
- Coşkun, E. (2005). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğretmen ve Öğrencilerinin Yeni Türkçe Dersi Öğretim Programıyla İlgili Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 5(2), 421-476.
- Coşkun, E. Balcı, A. Arısoy, M.E. (2010). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Türkçe Dersleri İçin Oluşturdukları Hazırlık Ve Anlama Çalışmalarının Değerlendirilmesi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9(2), 357-376.
- Çiftçi, Ö. Çeçen, M. A. ve Melanlıoğlu, D. (2007). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik açısından değerlendirilmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 6 (22), 206-219.
- Durukan, E. 2008. İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki şiirler ve manzum eserler üzerine bir inceleme. Çağdaş Eğitim, 33(357), 34-41.
- Göçer, A. (2015). Türkçe Dersi Metin İşleme Sürecinde Bağlam Temelli Sözcük Öğretimi Ve Etkin Sözcük Dağarcığı. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 3(1), 48-63.
- Güneş, F. (2007), Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Kan, M.O. & Hatay, F. (2017). İki Dilli İlkokul Öğrencilerinin Dikte ve Yazma Becerisi. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 5(2), 217-225.
- Köksal, K. (2009). *Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Mallı, S. (2019). Türkiye’de Fen Eğitiminde Argümantasyon Alanında Son On Yılda Yapılan Akademik Yayınların Betimsel Analiz Yöntemiyle İncelenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, (Yüksek Lisans Tezi).
- MEB (2018), Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul), Ankara
- Sarı, M. (2001). İki Dilli Çocukların Çözümleme Yöntemiyle Okuma- Yazma Öğrenirken Karşılaştıkları Güçlükler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Adana.
- Temizyürek, F., & Balcı, A. (2006), Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Okulları Türkçe Programları. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Extended Abstract

Introduction

This research aims to determine suggestions, the encountered difficulties, activities in multigrade classes regarding the stages of preparation, comprehension, structuring in mind, self-expression, assessment and evaluation in Turkish lesson text processing process. When the general objectives of the 2018 Turkish Language Teaching Program are analyzed, it is aimed to give students the power of full and correct understanding of what they watch, listen and read, to provide them with the reading habit and pleasure, to teach effective listening, to give expressing skills and habit. The achievement of the objectives and the level of influence depends on the environment, teacher and the students . With this research, it is aimed to present concrete data in order to develop a more qualified text processing process in combined classes by identifying the difficulties

encountered and suggestions, and the activities performed in the combined classes regarding the stages of the preparation, understanding, structuring in mind, self expression, measurement and evaluation of text processing of the text process in Turkish lesson it is thought that the data to be obtained in the research will provide, concrete finding and suggestions to the practitioners.

Method

In this research designed as a case study, the data was obtained from two sources. First, notes of the researcher that was obtained in 14 weeks on the multigrade class of 16 students (3rd and 4th grades) where the researcher work as a teacher; second is the data of semi-structured interview form regarding Turkish lesson text processing process, collected from 20 primary school teachers. In the template based on the formation of the researcher's notes, the activities of the teacher during the application, the positive effect of the studies on the process, the difficulties and suggestions encountered in this process were determined. The semi-structured teacher interview forms for the text processing are consisted of questions about the five stages of the text processing process. The purpose of the questions in the form is to display how the teachers working in the combined classes perform activities in the stages of the text processing process, what kind of difficulties they encounter and what they offer to overcome the difficulties they encounter. The class teachers work in the combined classrooms in Şirvan district of Siirt. Of the 20 teachers who participated in the study, 12 were female and 8 were male. All of teachers interviewed are graduates of the Faculty of Education. 5 of the teachers have 4-7 years, 11 of them have 3 years and 4 of them have 2 years of professional experience. Descriptive analysis technique was used in the analysis of the obtained data. As a result of analysis of researcher notes, activities conducted by the teachers, positive aspects of these activities, the difficulties that they encountered and the developed solutions for these difficulties in the stages of preparation, comprehension, structuring in mind, self-expression, assessment and evaluation in text processing process were determined.

Result and Discussion

According to the results of semi-structured interviews regarding text processing process, teachers put emphasis on the stages of text processing process, they examine the text beforehand and teach it according to the level of each class and they reported that these stages make the students active. The teachers stated that these stages enabled the students to use their imagination, exchange ideas and develop their understanding skills and their knowledge became permanent. In your study, teachers made some suggestions for minimizing the difficulties related to the process of text processing in merged classrooms. It is suggested that errors in writing should be corrected instantly, not to move onto another topic without feedback and correction, and flexible time application should be used for activities that can create time distress and distraction. It is also suggested that can create time distress and distraction. It is also suggested that certain techniques should be applied in the classroom (cooperative learning, peer teaching, forming level groups...), appropriate guide book should be prepared for the merged classes, lessons with homework- teachers should be planned in detail, and the teacher should come in a timely manner and use the well, the necessary materials should be supplied in village schools with merged classroom, the school and the family of students should work in cooperation.